МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союзе Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкоме, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 154 (40012). ЕРА, 24 декабрь, 1964 шу. Мах 2 кап.

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА КОТАЛОНГА КХОАЧАРГДА ВАЙ

«Коммунистически къахьегама коталонга кхоачаргда вай!» яха Владимир Ильич Ленина аьнна дешаш къаьстта а актуально хеа хIанз, берригача вай боккхача метта коммунистически къахьегам бахьан долаш шерра болам баьржича хана, цу болано къахьегаме, советски наха кхетам луча керд-керда коталонаш йоахача хана.

Лоьццача хана, ялх шера, боккха материальни морально-политически низ а хиина дIаэттаб коммунистически къахьегама тIехьара болам. ХIанз цуьн мугIарашта юкъе ю 30 миллион сaг — хIара шоллагIа вола балхлой гIулакхера сaги.

Коммунистически къахьегама тIехьара болам шерра хьаьлабцаб Нохч-ГIалгIай чу а. Укх деношка хиннача коммунистически къахьегама ударникий пхелагIча республикански слето массе оагIорахьара йийцар Iоваь опыт, гучадаьхар долаш дола кхоачамбоацараш, дIахо дIахьалхашкахьа ахара наькъаш белгалдир.

Коммунистически къахьегама тIехьарча болама дакъа лоацаш ба вай республикера 100 эзар совгIа болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах. Цу патриотически болама хьалхара моттиг лоац промышленни предприятий коллективаша. 7 предприяте, 195 цехо, 1770 бригадо яьккхай коммунистически къахьегама коллективаш яха сий дола цIи. 17 эзар гарга сaг ва коммунистически къахьегама ударник яха сий дола цIи яьккха.

Республика къахьегамхошк доккхал цу Центральни ремонтно-механически завод, нов. Кагерманов керте латта «Красноармейский» совхоза комплексни бригада, дукха кхьяраш санна йолча коммунистически къахьегама коллективаех.

ТIа-тIа дукхагIа колхозийи совхозийи къахьегамхой шийна юкъеоз коммунистически къахьегама тIехьарча болам. ХIанзале а цунна юкъе дакъа лоацаш я бIаьш бригадаш, отделенеш, звенош, бIарча колхозаш а совхозаши. Юрта боахамерча коммунистически къахьегама тIехьарча болама дакъа лоцараша шоай керттера уйла тIайохийт хIайийна хIамаш хьувкъяра, хьайбай продуктивность лакхъяра, дикеи зареглен продукци дукхагIа яккхара.

Эттара хьашхарча коммунистически къахьегама ударникех кхоакон развелчикаш, коммунизма пионераш ба аьлар парте. Къахьегаран дешарам доахача шоай толамашца, технически новаторствоца, коллективизма уйланица, лакхача нравствени принципашца берригача советски наха хьоккам тел коммунистически къахьегама ударникаша.

Семилетка яххлагIча шера плая хьинал хьалха кхоачашъяр дукха аттара хьалха къовсам болабаьраш вай республикера коммунистически къахьегама тIехьа лоаттабеча болама юкъе дакъа лоацараш бар. Цар довкха повнъостал дарах 101,8 процент кхоачашйир промышленни продукци арахецара цхьайтта бетта плаь.

Коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоацараш карагIдаьна хIамаш доккхий да, цхьабаькъда, уж кхы а доккхагIа хила йиш йолаш дар, нагахьа санна цу патриотически болама кулгалдара юкъе кхоачамбоацараш дувлийта хиннадецаре. ХIанз а юкъера дIаладаланза да тIаэцаш дола декхараш коллектива балха йоагIача тайпара анализ ца а вш кийчдега. Цар тIа хилац хьалха латта опыт юкъехкахьара, производствени процессашта автоматизаци механизаци яра, болхлой общеобразовательни культурни боарам лакхбара, коммунизм хьалъерий моральни кодекса принципаш кхоачашъяра дешаш. Коммунистически къахьегама тIехьара болам геттара эсала дел юрта боахама къахьегамхошта юкъе.

Парте тIахьех коммунистически къахьегама тIехьара болам шербара, цхьабаькъда, це цу тайпара зIа а хоийт цу лоархIамерча гIулакха юкъе цхьаккха дича а формализм хилийта йиш ца хилар. Вай республике моттигаш я цхьацдайолча предприятешка фуннагIа даь а вах намогта дукхагIа коммунистически къахьеган бахьан долаш латтаеча яхьа юкъеоза гIертаи. Юкъ-юкъерча коллективашта ханал хьалха тел коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи. Яхь дегIадра юкъерча цIенхаштарча кхоачамбоацарек цаI а лоархIаш парте дуккхаза а белгалдаьхад доши гIулакхи вIашагIа ца кхеташ хилар, декхараш тIалийделгеи из кхоачашделгеи вIашкалоагIам ца хилар. Хьаьта а, хIанз а вайна юкъера дIадаланза ба, кхоачашдарен ца дарен уйла а ца еш моттийта моллагIа а доши дала кийча бола нах. Бакъдар аьлча, нитта мара кхы хам ца беш яхь леладро нах зикача гIулакхех ца кхебарал совгIа, шоашта тIадехка гIулакхаш бехктокхаме ца хетача, дьсеача хабарашке боах уж. Ла йиш йолаш гIулакх дац, масала, вай республикера 25 предприяти цхьайтта бетта паччахьалкхен планах ца доархIар.

Парте тIахьех толамашагIа йолча опыта, Iилманен техникален нарагIдаьппарашта дешна пропаганда яра. Къаьгга, дог тешадеш, тIагIертта еш къахьегамхой хьалха латтарий паькъа тIа бохкаш, къахьегамчара коммунистически гIулакхаш дегIахкувлаш хила еза пропаганда.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей хьалхарча аргIанара декхар да бюрократизмаца, формализмаца, коммунистически къахьегама тIехьара яхь дегIаяра новкъарле еш, наьха творчески гIулакхаш хьал ца оттийташ мел долча хIамаица къахетам боазцаш къовсам лоаттабар. ХIара дешна йоакхо йиза ярьяц яхь ледаераша шоай декхараш кхоачашдергдола коммунистически къахьегама коллективи ударники яха сий дола цIи яккхар дукха къовсам лоаттаберг бола хьалаш хилийтар.

КПСС ЦК октябрьский ноябрьский Пленумий, СССР Лакхехьарча Совета пхелагIча сесса решенеша кхы а дукхагIа айдир советски наьха политически къахьегамех хьинар, шерра никъ хьабийлар къахьегача наьха творчески инициативех хьинари айдара. Айденнача цу хьинарах мамогта дукхагIа пайда эша беза коммунистически къахьегама тIехьара болам дIахо дегIаккхувлара, дукха езача Даьхен дукха кхы а доккхагIа толамаш дахара.

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

РЕСПУБЛИКА БУРУВ ДЕТТАРИЙ ТОЛАМАШ

«Грознефта» бурув деттарий коллективо йоккха производственни кхаьле яьккхай: скважинаш яхара шера план хана 10 ди хьалха кхоачашъяьй.

Геолого-технике балхаш кхоачашдар бахьан долаш жехидьтта делла нерда йийа гучаяьккхай Эльдаров. Шера план яхьчарш хьалха кхоачашйир № 2 йолча бурув деттача МагIалбика конторен бурув деттача Карабулакски конторен лаьттан чоташ техникаша.

Уж толамаш даьхад тIехнIоарга скважинаш яхара технологи кареерзаяр, хIанзара низ бола вай мехка хьаьль бурув детта установкаш юкъейоаллар, йоккха эффект йола одношарошечни оставш дукха юкъехдьар, бурув деттача болхлой квалификаци технически знаней боарам лакхбалар бахьан долаш.

Дукхача шерашка хIанз дукхьацха йоккха эргала хиннай бурув деттача организацей экономически балха юкъе. Нагахьа санна дIахача шерашка скважинаш яхар эзне хиннадале, укх шера цхьайтта бетта планал совгIа баьнна 790 эзар сома пайда ба бурув деттача конторай.

Къилбаседа-Кавказски экономически районе лаьттан чоташ кареерзаерашта юкъе скважинаш яхарга дIабаьча мыьза хIара денна оа йола учет юкъайоаллара инициатива дIайоланьй малгобекски старогрозненски бурув деттараша.

Республика бурув деттараша шоай деррига низаш тIадахийтад СССР Лакхехьарча Совета сесса 1965 шера паьрхIа чIоагIъелча Паччахьалкхен плана задане кхоачашъяра.

✦

«Старогрознефта» НПУ кIоарга бурув деттача контора коллективо дика къахьегама толам баьккхаб укх деношка. 20-ча декабре семилетка яххлагIча шера бурув тохара план кхоачашъяьй. Планал совгIа хIамалехьа теха бурув 101 метр я. ДIадахача шерашца нийсдича бурув тохарга дIабода мах укх шера 5,8 процент лохбеннаб. Къаьегама темпаш кхы тIа а лакхъеш 1965-ча шера чотах болх беш ба бурув деттараш.

План ханал хьалха кхоачашъярал совгIа къахьегама овсарле планах лаьрхIачул совгIа 4,3 процент лакхъяьй укхаза. Паччахьалкхенна 245 эзар сом ахча кхоле вIаштIехьдаьннад коллектива.

ТIайица хиннa социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдеча къаьстта дика къахьийгар бурув деттача мастераша А. Е. Сушков, В. Ф. Бакай, И. М. Шулинина, С. И. Дорошенкос кулгалдеча бригадаша. ХIанзлехьа а семилетна тIеххьарча шера чотах бIаьш метраш бурув тоха цар.

Коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам лоаттабеш я из коллектива. Цун 12 бригадах 5-нена ю сийлен цIи еннай хIанзлехьа.

Ноябрь бетта социалистически яхье дика толамаш дахарах бурув деттача контора коллективана парте Старопромысловски райкомен къахьегамхой депутатий районни Советен карара кара тела ЦIе байракх еннай. Из совгIат карара ца далийтара хьинар сов даьккха къахьегаш я коллектива хIанз.

Г. ОСЬМАКОВ,

КПСС Старопромысловски райкома инструктор.

КИЙЧА ХИЛИЙТА ЮРТБОАХАМА ТЕХНИКА

БIаьстан юкъе хIамаш дIае кийчо яр из лоархIаме декхар да хIана юрташкарча къахьегамхошта хьалхашка латтар.

Шоай ханнахьен дикеи тракторашта а кхыча юртбоахама машинашта а ремонт яр, бIаьстан юкъе кхашка дергдолча балхашта йиза кийчо а ях накъа дахар — из да эттара хьалха механизаторашкара хьадехар.

Декабрь боаш латт, хIаьта IV-ча квартале тракторашта ремонт яра плаи 71 процент мара кхоачашъяьц. Эль долаш чIоагIа тIехьадисад Наьсарен, Урус-Мартана, Наурски районий боахамаш «Грозненее» совхозаш. Селлара чIоагIа уж боахамаш тIехьадисарн бахьнаш дукха да: запасной доакъоши оатхалаши ца тоьар, гурахьа кхашка деш дола юртбоахама балхаш тIехьа а даха, ремонт сол гайна дIайолаер.

Шекo ца, уж долаш хIамаш ремонт яра Iаткъаш хилар, цхьабаькъда, дукхача боахамашка уж тайпа халонаш йоллашехь а план кхоачашъяь.

Шийй ханнахьен дикеи ремонт чакхъяккхар, бIаьстан юкъерча балхашта ханнахьа кийчо яр — из да дIайийна хIамаш хьувкъаяра йоккхе елга, юртбоахама производствана дIахо интенсификаци яр дукха къовсам доаттабар.

1964 шера 20 декабрь тIакхаччалца республика колхозашкен совхозашкен мел тракторашта ремонт яьй хьахьоахам йола

СВОДКА

IV-ча квартала плана проценташа лоархIаш.

Сунженски	88
Шаьла	86
Грозненски	74
Шелковской	71
Наьсарен	69
Наурски	69
Ножай-Юрта	60
Урус-Мартана	50
«Сельхозтехника» треста боахамаш	87
Респуб. ю/б опыт. станци	80
«Грозненее» совхозаш	44
Ерригача республике тIолла	71

ДИКА ХЬОКХАМ

Iаьсий дика кхаборга хьешна мара доахан дебале йиш яц. Наурски производствени управлене «Терский» совхозе Iаьсий кхаабиш я Миниц Гали. Дика Iуная ду цо шийй группацарча Iаьсашта. Дийнахьа буси хIара Iаьса планах 450 грамм мара дулх тIаннета ца дезача царна тIаякет 800—850 грамм.

Миниц Галий опыт Iомаеш, цо санна Iаьсацта Iунал деш я Русова Наталии. ХIанз цо кхедеча 55 Iаьса планал совгIа дулх тIедеттаьу. ДIахо йодача хана кхы а доккхагIа толамаш дикo лоархI цар.

Э. МАМЕДОВ.

Удобренеш—кхашка

Наурски производственни управлене «Червленский» колхоза хьажкIаш леладерана дерригIа удобрени йилла даьрхIар шоай кхашка. ХIара денна дафеташ тIехьайийза 8 трактор арайоаз укхаза органически удобренеш кхашка дIахкахьа. Федюшкин Анатолеи Рогожин Александрои звеной участкашка денна ткъоткъо тонн удобрени дIахьу. ХIанзале 350 тонн кхо дилла цига.

Даьле фу кийчдеча а диллуш дац колхозе. Къахьегам кхехкаш латт артела тоне. Укхаза болх беш я фу цIендеш йола машинаш. ХIанзале цIендаь дальнах 10 тонн сулания ахча баьна, 12 тонн дута, 10 тонн гурахьа дIабучча мукха ги. Къахьегама боккха толам а боаккхаш къахьег фу кийчдеча Р. Славновас, О. Андрюнькинас.

Хьалхaгiа ца оахаш кхача колхоза дукха даьттанка тIадоагIача шера дIадуреда дута, хьажкIаш, сулания. ХIонзалха йоттаргаш йоархIаши тIайоеллаш кхачача йиш болча тракторша уж дIайоахаш ва тракторист Кучуков Николай. Гуйргехи ведехи 30 гектар дика хьувкъам луш хола даьтта цIенде дезаш ба цуи декхар. Из толамца кхоачаш а ду механизатора. Хьалха эрий иллача даьтта дика вахам ду трактористa Земляков Петра. 40—60 сантиметр кIоаргал а долаш 200 гектар даьтта аха деза цуи. Цунах ах совгIча майдан тIара даьтта хIанз аьха а даьннад.

Т. МИХАЙЛОВ.

Шоай коллективе де а доагIаш сий деш я Шелковски производственни управлене «Красный пахарь» яхача колхоза доярка Юлакаева Наригаз. ХIара кхоабеча Iаттагара 2800 килограмм шура яьккхара шера даш 11 бетта кхоачашъяьй цо. Цхьабаькъда, нарагIдаьнарех кхоачамбеш-м яц доярка. Укх шера юхейисача хана хIара кхоабеча Iаттагара кхы тIа а 250—300 килограмм шура йоаккхаргья ше,—йоах цо.

Сурта тIа: доярка Юлакаева Наригаз.

В. Дунаева сур.

КОММУНИСТИЧЕСКИ ХЬИСАПЕ КЪА А ХЬЕГА ДАХА А ДАХА

Санфлийнаха город Грознерча В. И. Ленина цIерахча культура Дворецe хилар коммунистически къахьегама ударникий слет. Цига дакъа лоацаш бар вай республика предприятешкара коммунистически къахьегама ударникаш, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах.

Слете хийцар «Республика предприятешкен учрежденешкен коммунистически къахьегама тIехьара социалистически яхь шерагIа йоаржаяр» яха дош. Цу хьакъехьа доклад йир Нохч-ГIалгIай облсовпрофа председателa нов. Сидельникова.

Преноех къамаьлаш дир ЦРМЗ директора Сардалашвиле, нефтемаслозавода оператора нов. Кулешова, Сунженски производственни управлене «Победа» яхача колхозерча нов. Шуменкос, Шаьла производствени управлене «Джалка» яхача совхоза шекара свекла лелаеча звеньевоче нов. Муслиева, кхычар.

ЧIоагIа теркам тIабахийта ладийгIар слето хьинараш КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Ф. Е. Титова къамаьлага.

Слете баьхкабр Къилбаседа-ХIирий, Черсий-Балкхарой, Дагестанера хьаьший. Слете дакъа лоацар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретараша ни. В. Г. Габисовен С. С. Априткинен, Нохч-ГIалгIай Министрий Совета Председателa нов. М. Г. Гайрбекова, кхычар.

Слетах лаьца йола отчет тIехьа тIайоатIача номер тIа хургья.

ХЬАЕШ ЙОЛА ХIАМАШ ХОЗА ХИЛА ЕЗА

Промышленносто арахецаш мел йола хIамаш хоза хила еза. Цу гIулакха де дезачун хьакъехьа, технически эстетика хьакъехьа дар СССР халкъа боахама Совета коллеге заседане 21 декабре хинна къамаьл.

Шоай дикалга, чIоагIалга, тешаме хиларга диллача вай заводашен фабрикашен хьаеш йола хIамаш дукхагIча хана доазол декъарча мехкий продукцеца нийслуш я. Цхьабакъда, дар хозалах, лелаеш наргIата хиларах, дIахьоарчаярах, маркировкарах аьлча укхаза уж вIаши нийсъяр вай аьттув болаш дац. КIадаш тIара энзани трикотажни хIамашта дах басараши во да, костюмийн полтойн моделаш къаьннай, яхаш леткъаш бола потребителаш бакъ ба. Кога бувхо хоза гIирс хIезига арахец вай, мебель дукхагIча хала еза, лакха, во вIашагIъелла хул. Становаши машинаши тIера куц дукха а хозагIа хила дезаш я. ДукхагIча хана, машинаш еча заводашка кходеш дола алапии къахьегами духхьал отделочни операцеех кходеш да.

Укх тIеххьарча хана, къаьстта художественно-конструкторски бюрош вIашагIъехкай бархI совнархозе, цу даькъе Московски городской, Ленинградски, Киевски, Средне-Уральски арaш а йолаш. Цар дакъа лоац станокийн приборийи, транспортни средствай, культурно-бытовой гIулакхашта лаьрхIа долча предметий проекташ уттаеча. Москвера цу тайпара бюро 800 гарга проект еттаяьйьннай, хIаьта царех цхьадола дакъа хIанале производствана юкъе а дихьад. Цо йиш хилийтар хьаеча дукхахча хIамай тIеханальдра куц тоаде. Дика результаташ цу художникаша-конструктораша предприятешка беча балхо а. Цар дакъа лоацаш оттаьча проекташа Iалашду технически эстетико хIана дIалехарашка хьежжа йола продукци арахеца.

Заседане шоаш хоамаш деча хана цу доллача хIамаех дийцар СССР СНХ йогача промышленноста управлене начальника заместителa Д. Г. Костенкос Ерригсоюзни технически эстетика Iилма-теххама институтa директора Ю. Б. Соловьевен.

Бах болх мога а бах, СССР СНХ коллеге цунца цхьана белгалдаькккар, машиностроене продукцеи культурно-бытовой гIулакхашта долча товарийи дикал художествени конструирование методаш [illegible] хьара наькъаца хадкъяра дешай хIанз а цахаддам терко еш ца хилар. Промышленностера художникий бокъонаш къоастаьлац, уж кийчъелга вIаштIехьдаьккхадац. СССР СНХ бехктокхамерча гIулакхаш тIа болча балхлой группана тIадиллад цунца дувзаденна эшаш йола предложенеш кийчъелга.

Коллеге экономически районий совнархозий кулгалхойи предприятей директораши декхарийна баьб арахецача продукце дикалга хьажа а хIанзарча технически эстетико дIадехараша малхара из хилийтара де делар де а.

(ТАСС).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР НХОЗЛАГIА ХЕРЖАЧА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ЙИЪЛАГIА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

Нохч-ГIалгIай АССР нхозлагIа хержача Лакхехьарча Совета йиъладгIа сесси хьаепа 1964 шера 25 декабре Iуйрийна 10 сахьат даьлча, Республиканански пионерий Дворецe.

Тахан, 24 декабре, депутаташта регистраци ергъя Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз 20 сахьат даллалца Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума цIеношка (ул. Гвардейски 103) № 6 йолча цIагIа, хIаьта 25 декабре — Республикански пионерий Дворецe Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз.

КЕПА ЙОАЗОН БОЛХЛОЙ ДОККХИЙ ДЕКХАРАШ

Советски кепа йоазув боккъонца халкъа, дукхача наьха да. ШерагIа шерага алсамъйоа вай изданей тиражаш, тIа-тIа дукхагIа хул шоашта газеташи журналаши ядеш бола нах. Цунца цхьана лакхлу советски пресса болхлой халкъа хьалхашкара бехктокхам.

Эттара наргIа дола идейни герз из хиларах тарра, коллективни агитатор, пропагандист, организатор из хиларах тарра, кепа йоазон Iалаьмате боккха лоархIам беш ба массазо а хиннай Коммунистически парти. Вай деношка, тIагIертта коммунизм хьалхеча юкъагIа, къаьстта боккха ба из лоархIам.

Вай кепа йоазон эттара лоархIамегIарчарех цхьа декхар да экономика дегIайоалаяра, кердача общества материально-технически бала хьалъяра проблемашта дикаш теркам тIадоаттабелга. Социализм хьалъеага дIалоладеннача юкъе а тIехь В. И. Ленина тIахьийкад прессах наха экономически кхетам бадара цIенкхашттара орган яра. Шаккха а доргагIа ца доалаш из лениниски васпет кхоачашдеш хьадоагIа советски кепа йоазув. ДукхагIча хьале, цун оагIош тIа сийда моттиг дIалоац экономически, боахама темаех йолча материалаца.

ХIанзчул тIехьагIа массехк да даьлча кердача шерах, семилетка тIехьарча шерах чуберба вай мохк. СССР Лакхехьарча Совета цхьалагIча сесса тIайийцача 1965-ча шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара хьакъехьарча Паччахьалкхен плана тIа хьалхашка оттадаь доккхий экономически декхараш, белгалъяьй хьалхашкахьа дIабаьа безача наькъа керда рубежаш. Плана лоархIамера башхало а производство алкха дукхала дегIайоалаяра бахийта ца Iеш, из дикагIа хилийтара оагIонна а, производстваш капиталовложенийи экономически эффективность лакхъяра а, сихха Iилман-технически прогресс яра а, вай боахама чурча кхоачамех мамогта дикагIа пайда эцара а боккхагIа бола теркам тIабохийташ из хилар. КIоаргга, гIулакх довза а довзаш уж гIулакхаш кепа йоазон оагIош тIа дуцара, деррига кердадар толамагIдар хьалацари, кхоачамбоацараш майрра гучадахара советски журналисташ декхарийла ба производства гIулакхашта кIоаргга хул тIа бувла, конкретни экономика Iилманe, технически кердадараш довзал хила.

Кепа йоазув декхарийла да промышленни продукци дикагIа хилийтара тIехьа хьинаре къовсам лоаттабе. Газеташ хоадамболаш дукхьал дувла леза браконделашта, тIагIертта къовсам лоаттабе беза хьаеш йола хIамаш, къаьстта а халкъа эшаш дола товараш тIеххика хилийтара тIехьа. Из ба общественни къахьегам овсарле дегIаухнага хухлургдола лоархIамера цхьа хьест.

Хьехам луш я «Уральский рабочий» яхача свердловски газета практика. Цо дукха хаду производство вIаштIехьъяьккхарен цун планировани ярен денех, боккха теркам тIабохийт Средни Урала хьалха латтача предприятешка шерра юкъеккувлача къахьегама Iилманерже вIаштIехьбаккхара еча пропаганда. Продукци дика хилийтара боаран лакхбара хетаь массехк йокхха выступлени яьй «Ленинградский правда».

Укх тIеххьарча ханнахьа вIаллабехкале йоахаш кIезига теркам тIа ахийтаб вай газеташа торговлен бахархошта бытовой гIулакхаш доаттадарен дешашта. ХIаьта торговлий наха дан дола бытовой гIулакхаш вIаштIехьдахар геттара боккха лоархIам болаш да халкъа хьал-торо тоаяра. Советски кепа йоазон декхар да производства дешнех хадара хьакъехьарча йIаьхийча опытах пайда а эцаш, наха гIулакхаш деча сферана общественноста теркам тIаоьзага.

Халкъа боахама кулгалдара формаши методаши тоаяра хьакъехьа цIаккха кIорда ца-деш йоакхо—еш я вай парти, къаьстта аьлча, боахама балха планировани еги цунах хьахинначун учет леладелгеи дикагIа хилийтара хьакъехьа, цун цхьалолча доакъошта деча доалера параллелизми дукха лагIаш хилари дIадаккхара, шитта кхыдарий хьакъехьа. Уйланца, хьисапаца, корзагIа ца доалаш сабарца берга яа организаторски болх. Вай кепа йоазонаша из дечо партийни принципиальность йолаш, сонтали доккхалашц хьаштлиши, прожекторство, даьсса хабараш, парадность доргIеацаш болча кхетамца хьалхеш еза халкъа боахаме балхаш деш йола кулгалду кадрош.

МукIарле де доагIа укх тIеххьарча шерашка партийни кхетамца кадраш кхеяра лешаш а веша деррига низацей беррига идеологически болх хоадамболаш тоабелга. Коммунистически идейноста уйланца нах хьалкхебар — цо да лаккхара принципиальность, гIулакх творчески лелаяр, общественни ганаш лоресша уж ебара йоакхо еш хилар санна дола нравственни гIулакхаш доахкаш хурбелаш уж Iомабелга.

Дукхача газетана кIезига, сихха тIехлелахаш, гIулакха чулоацам. Маьтан хьегуча ца довкхаш хаду социалистически яхьах, коммунистически къахьегама тIехьарча дерригача халкъа шкъарча болалах. Коммунистически къахьегама дикагIа йолча коллективаий ударникийи опытах хал-даьа а къьгагIа а хаде доагIа кепа йоазон тIа.

Наьха творчески хьинар лакхдалар, социалистически демократи дIаяздегIайоалаьелга — вай хьалхашкахьа дIадахара хилаза дергдоала лоархIа да хьах. Советски кепа йоазон болхлошта хьалхашка латта декхар да наьха самодеятельноста ерритача формаех общественни гIулакхаш кхоачашдара наха лоацача дакъах шерра яздела.

Вай мехка кепа йоазув ше а лоархIамерча демократически институтех цаI. Дош ала мукъа хилар, газете яде дIаякхи йиш йолца бокъа—из а советски наха хараккхьача революционни бокъонех цаI. Кепа йоазон болхлой декхар да газетийи журналийи оагIош тIа деша дог доагIаргдолча тайпарен къаьгга яьше къахьегамхошта новкъостал делга, цар дош дола критически хоамаш мамогта хьалдоашилга, беркат даргдола предложенеш хьаяцилга.

Вай газеташи журналаши дIахо а тоалара никъ — шерра активе юкъеоъяр. Шаккха а дидахийта йиш яц Ленина дIанехаш хинар — хIара профессиональни литератора, журналиста сихха бIаьш, эзараш шоай лоlамера помощникаш, балхлойн юртийн корреспонденташ хулийтилга.

Укх тIеххьарча хана газетий оагIош тIа кепа еташ тIа-тIа дукхагIа арадувла дешарий письмош. Практико хьахьувкх, нагахьа санна эштача тайпара хьа а херна уж кепа тоха кийчдеш хича, письмоша номер хозьеш, дийнъеш хилар, чулоацам болаш, еша дог доагIаш, тайп-тайпара материалаш йолаш по из номер еш хилар.

Вай газетийи журналийи эттара лоархIамегIарчарех декхар да партийни общественни вахаре цIаккха а лоргагIа ца довлийташ ленински боарамаш чакхдахара тIехьа, критикеи самокритикеи дегIайоалаяра тIехьа, наьха, советски закона чIоагIа сий дара уйланца надраш хьалкхеяра тIехьа кIорда ца деш къовсам лоаттабелга. Новкъадале а, «Советская Аджария» яхача газетей «Красный Север» яхача вологодски газетей нагахьа мара хилац боахамен культурни вахаре лоархIамерча дешай хьакъехьа чIоагIа критически йола материалаш.

Къаьстта боккха лоархIам болаш ба газеташ тIа арадаьлча хIама дIачакхдаккхара тIехь лоаттабу къовсам. Жоп лоацаш, тIехьа ца а довлаш, сихха де доагIар ца деш йиса йиш яц кепа йоазон тIа аралъна цхьа цаI критически выступлени, цхьа цаI критически сигнал.

Халкъа тешаш доккхал де бокъо йолаш ба советски кепа йоазон болхлой. Советски наха дIадех газетей журналех хIара номер чулоацам болаш, тайп-тайпарен еша дог доагIаргдолаши материалаш йолаши, оформлени къаьгга йолаш хулийтилга, арайолаш йола хIара материал,— статья яле а, корреспонденци яле а, очерк яле а, фельетон яле а, информаци яле а,— уйна сомайоаккхаш, хIаране кхетаергйолаш, цIеначa, хозача меттала язъяь хулийтилга.

Цун Програмка тIа хьакхайкаь йолча Советски Союза Коммунистически парте сийлахь-йоккхача лозунга кита йоах: Деррига а сага духьа, деррига а сaг паргIата вахкхара духьа! Из лозунг сийлахь-сийрда дезаш я вай кепа йоазонна, хIара советски журналиста а.

ча партийни вахарах язделга а республикай, крайй, областий газеташка, ше падарра аьча, съездашкарча, конференцешкарча, комитетий пленумашкарча отчеташта кеп еттарах кхоачамборта дIакхоачадаь хилара. Партийни организацей вахарах лелара яду «Таджикистана коммунист», «Омская правда» николаевски «Южная правда» яхача газеташа.

Областийи крайни дукхача газеташка партийни организацеи промышленникчарнеи юртийчарнеи съарца хийоа къьессеттех геттара дIаьхьаьр партийни вахара отделаш. Цунах зе даьдар вай прессе партийни вахарах яздара. Партийни вахара раздел йиза юхаметтаоттанза ярг-яц газеташка, газетий оагIош тIа шерагIа а керттерча декхарашта дукхагIа тIадерзадеш а уттаданза даргдац партийни балха дешаш.

Цхьадолча газеташа кIезига теркам тIабохийт къахьегамхошта коммунистически кхетам бадара проблемашта. ХIаьта керда общество хьалъяра декхараша дIалех партийни орга-

Партийни вахар

ЦАХАДДАШ ТЕРКО Е ЕЗА ГІУЛАКХ

Парте Советски райкомо, юкъ-хьанцарча партийни организацеша, хьалда болх бу районан кулгалдеш йола кадраш идейно-политически боарам лакха болаш хилийтара тІехьа.

Хьалхе лелаеча болхлоша дешаш хилар дикагІча вагІорахьара хоуш да цхьаьнадолча болхамашка беча производственни идеологически балха тІехь. Масала, Ленина цІерахча колхоза председатель Уцубаев Зайнди Къилбаседе - ХІирий юртбоахаман институтa 5-ча курсе, цу колхоза парторганизацие секретарь Тимишев Шахід Серноводски техникумa 2 курсе дешаш ва. Октябра хьалхарча социалистически якъе районе хьалдара моттиг лыкхар цу колхозо, райкомех райисполкомех карара кара тела ЦІе байрахь елар цуна.

Уж духхьал шоай идейно-политически боарам лакхбь ца Іеш, хьинаре дакъа лоацаш ба районан общественни вахара юкъе, колхозашта юкъе хлетама болх бу. Уцубаева ухх шера январи февраль беттанка агрохими довзара кружек віаштагІтехар, из районе дикагІчарех вола пропагандист а лектор а ва.

ХІаьта Тимишева кулгалду колхоза агитколлективана, цо тІагІертта кьонсам лоаттабу дІадахача замах юхедисача воча гІулакхашта дукъал.

Районе болх беш я сайрийнара дешара классаш — Ттуи-Бхала—8-гІеш 3—4-гІеш сихьаь классаш, Борзое — 6-гІа, Харсеное—7-гІа, Кенхе — 8-гІа, Советски 3—4, 6, 7, 9 — 10 классаш. Цу классашка деша багІа бригадираш, механизатораш, колхозой, звеньевойш, кхыбараш. Масала, Борзоерча сайрийнарча школе деша вагІа тракторни бригада бригадир Бицнев, кхашка болх беча бригада бригадир Орцуев, звеньевой Заурбек, кхыбараш.

Кулгалдеш бола болхлой идейно - политически дегІаахара боккха лоархІам болаш да марксистско - ленински теори, цуи вай хавара проблемаш Іомар.

Политически дешара сете ва 1000 саг, царех 188 коммунист а велаш. Хьалхе лелаеча болхлоех 35 саг пропагандист, 49-лектор—общественник ва, боккха болх бу цар колхозхоштІ юкъе.

Укх шера 11 бетта 853 лекци йиний, царех 97 дыва духьалдара а йолаш.

Парте райкомон юххьанцарча партийни организацешеи агитационно-массови балха юкъеува хьалхе лелаш болхлой. Районa 264 агитаторах 115 саг хьалхе лелаю болхле ва, царна юкъе партийни организацей секретараш, колхозий, сельсоветий председатеташ, бригадираш, звеньевойш а болаш.

ДикагІа болхлой ба юрта балхаре хьалха латтараш: Ленина цІерахча колхоза хьажкІаш лелаеш бола звеньевойш Хасарова Аймани, Музыкаева Халимат, Бисултанов Абдул-Къадар, Борлойн Итум-Калеш яхача юртий библиотекай заведующеш: Гуддева, Зулаева, Кирова цІерахча колхоза бригадир А. Чупалаев, цу колхоза ферма заведующи Дукаев Идрис, кхы дуккха барам а. Духхьал беседаш яраха газеташ дешарахи кхоачамбаь Іеш бац уж новкъостий. Цар шоаш беча балха тІехь кьонкаш тех кхычарна, хьалхашка латта дехараш кхоачашдара тІехь вег уравнттаду.

Парте райкомо хІара бетта пропагандисташца, лектораш ца, докладчикашца семинараш ю, хІаьта квартале цкъа — юххьанцарча партийни организацей секретарашца, агитколлективай кулгалхошца, юрта Советий председателашца ю.

1964 шера районa хьалхе лелаеча кадрашца шоза семинар яьй, цига царна обкома болхлоша лекцеш йийшай.

Парте къаьстта теркам тІабохийт дІалхача замах юхедисача воча гІулакхашта, къаьстта дыва духьала лоаттабеча къонсаш лелошта. Парте районни комитете цхьабола болх баьб укх тІеххьарча хана цу дакъе. ДІадахача замах юхедисача воча гІулакхашта духьала лоаттабеча къовсамаш дешаш дийцад парткома бюро заседанеи, цу хьакъера совещанеш яьй культпросветболхлошца, хьехархошца, семинараш яьй юххьанцарча партийния комсомольски организацей секретарашца.

Цу къоасаме боккха лоархІам болаш хилар укх шерен дІадахача шерен парте райкомо яь халхье скедаш. Цига къамаьлаш даьча кулгалхоша гучабаьккхар нурдий тоабешта керте латтараша лелаеча гІулакхий реакциони чулоацам.

Иштта дуккха вах юкъе в болаш кхетама болх бар бахьан долаш 1964 шера дІаьта йиш хилар эггара дукхагІа дІалхача замах юхедиса гІулакхаш лелаталь отарашка районе хинка 500 кагий нурдий тоабаш.

Цхьабакъда, кхахьегІалхошта юкъе беча кхетама балха дакъе уж хІамаш карагІаьвка даце а, белгалдаккха деза районa хьалхе лелаеча болхлой идейно-политически кхетам лакхбара тІехьа беча балха тІа хІанз дуккха кхоачамбоацараш хилар. Хьалхе лелаеча болхлой идейно-политически боарам хІаьз а лоха лакт. 246 коммунистах 57 саг шера дешаш вагІац, хІаьта райкома чуоагІача 237 болхлочех 41 саг. Шоай вахара дешар лакхдара хІама ца деш дукха бригадираш, фермий заведующеш, кхыбола кулгалду болхлой ба.

Дукха кхоачамбоацараш да политически дешара юкъе а. ХІана а мадоаттІара віаштІехьдаьккха ловадд из гІулакх. Дукха хьалхе лелаш болхлой ба агитатораш болаш, бахача хала юкъе беча кхетама балхах кІезига дакъа лоацаш. Хала деззача тайпара кардара доагІар хьалехац райкома бюрос. Хьалхе лелаеча кадрашца кІезига ю царна теоретически лекцеш а ериш еш йола семинараш а.

Тха бехкаш социал хилар хала къа университетера запитеш, бакъда хІанз юха-м болаешвай уж. Мело лелаю дыва духьалара пропаганда, из иштта хилар бахьан долаш дыках тешарашта керте латтараш гІерт сакхетаи кІоагга боаца вах шеалакхаьа ева, уж производственни балха а общественни вахара а юкъе дакъа лецаргдоацача баха.

Парте Советски районни комитето, юххьанцарча партийни организацена шийх балха юкъера уж белгалдьха кхоачамбоацараш дІадахара къахьеташ я.

А. АБДУЛАЕВ,
КПСС Советски районна секретарь.

ДЕРРИГА КХОАЧАМАШ— ПРОИЗВОДСТВАНА ЭШАРАШТА

Цу денах сий бола дІайиккьар дукха за болхаш Назрань «Электроинструмент» яхача заводе хиннача экономически конференце. Тха завода коллектива вовзит продукци араяьлара цхьайтта бетта план кхоачашбьаьб. ХІаьта а дІадахача шерацца дийсдича хила толамаш хьалд ца. Кхоь бетта деш цкъа бутт дІайахибац сихта кхин толамаш кхоачам ца еш. Дипа лохбенаб араехаьча продукцега дІабоха яьх, цо пачтахьаяххенна 11 беттa баь пайда 8 эзар сом ахча да.

Укх шера дика къадьегаш толамаш хьахад рационализаторашa а. Еррига бахха юкъейихьараш 60 соагІа рационализаторски предложени я, цар тІоро хилийтай шера пачтахьаяххенна 15 эзар сом ахча кхоле. Къаьстта дика къахьийгаз рационализаторашa слесарa-инструментальщика Шевченко Федора, воккхагІволча инженерa-технолога Тимурзиев Башира, слесара Аушев Мальмада, Костоев Іамирхана, кхычар.

Конференце дакъа лоацаш хинача цехий начальникаша Арчаков Къайбулата, Чахкиев Яхьяс, экономисташа дийцар 1964-ча шера чура резервех пайда эцара дакъа дукхахача балхех. Дукха сатхалаш хьан хІанз токаони автоматашиех азавтоматашех, хІаьта хьалха дІалхача хана уж къаьора чоалхане боацача тохарни станокашца. Цехашка хІара хенна баьча балхий итогаш ю, кхоачамбоацараш гита балха юкъера дІалахара де дезараш хь.

Литейни машиний балха фосарже лакхьярах, ремонт яра балдаш сихагІа кхоачамдарах къамалаш хир конференце коммунистически къахьегама ударника литейщика нов. Гизатуллиех спецоснасткана ремонт ечa слесарa рационализатора нов. Аушевех.

Цкъа болх баьча машинаьттах шоалагІа пайда эцара, металлак пайда эцара коэффициент лакхагІа хилийтара боккха мах бола предложенеш елар завода директорa заместителa нов. М. Мархиевa, заводa керттерча механикa нов. А. М. Мархаганова, кхычар.

Цехаша пачтахьаяххен план кхоачашъярга хьежжа яра кхоачанъяц заводa коллективе план. Цудухьа хІара хенна итогаш ю цехашка, сменаша баьча балха. Нагахьа духхьала цхьаьна смена шийх план кхоачам ца йича, шоллагІча дийнахьа тІаденса дехкар тІера дІадаккхара хьинар кхо ца деш къаьнег ю. Конференце дакъа лоацаш хинараша дукха дийцар сменай балхаш дикагІа кийчо еш дІадолахарах, нормаш тІехкхоачашъярах.

Чурча кхоачамех бизза пайда эцара керда некхараш тІайийцар. Масала, завода экономически балха боарам лакхбара комплексни график кийчье лаьрхІар, баьча балхага хьежжа ахча тела тІоагІдир. Январь бетте деза производственни учет керда нормативни методах лелаерга, иштта кхы мероприятеш чакхйоахарга.

Экономически конференце дакъа лоацаш хинараша віашагІйолла лаьрхІар экономически минимум. Ше болх беча ве хургдоацаш болх віаштІехьабаккхара экономика дика ховш хила веза хІара болхло. КІезиг-дукха производства экономика йовзаш ца хуле, гІалаташ дуаргда, араеха продукци дукха йоаерга, смена, бригада болх дика хІабохийтаргбац.

Б. ГАГИЕВ,
Назрань «Электроинструмент» яхача завода планово-экономически отдела начальник.

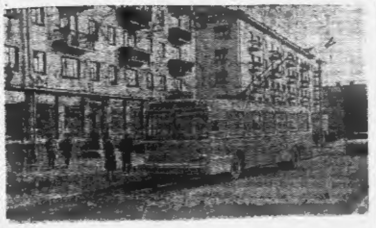

Чернигове хьайийхай хьалхара троллейбуси лини. Комфортабельни машинаш лела города центрера города йистерча промышленни предприятешка кхачалца.

Сурта тІа: Черниговa улица тІара троллейбус.

В. Сычева сурт.
ТАСС фотохроника.

Эггара лоархІамердар— технически прогресс

Производствана автоматизаци механизаци ярга хьежжа дегІаух цуи мощность. Укх тІеххьарча шин-кхаь шера дукха балхаш хьаь цу дакъе Грозненски консерви заводе. Завод кхы шер а цо еш тха віаштІехьдаьннад араехеа консерваш дукхагІа хилийта. Масала. 1961-ча шера тха завода болхлоша араехцаш хилар 22,8 миллион консервай банка яр, хІаьта укх шера араехеш 30 миллион соагІа банка. Цу хана сона продукцега дІадоаш хилар 95,1 пениг дар, хІаьта укх шера дІадоаз 85 пениг ва.

Уж къахьегама толамаш дака віаштІехьдаьннад производства хьалча балхашта механизаци автоматизаци а еш кердa технеки технологи балха юкъехьаьрах. Из болх беча дика къахьийгад тха механизаторашеи рационализаторашеи. Къаьстта дика къахьийгар укхаза Алероев Іусмана, консервни цеха слесарий бригадира Назаренко Михаил Яковлевича, автоматий регулировщика Назаренко Захара, Буаненов Федора, консервни цеха начальника Маршиии Мальмада, кхыбарашa.

Укх шера рационализаторски балха юкъе дакъа лоацаш хинийа 46 болхло, цар балха юкъейихьай 56 рационализаторски предложени, пачтахьаяххенна шера 59 эзар сом пайда баьннаб царех. ДІалхача хана ах литр хула банкаш кулгашна ювар. ХІанз из болх механизировании ба. Слесарийн рационализаторийн низана кийч а хь болх бе хІайолахийтай консервай банкаш юза машина. Цхьан сехах 21 эзар банка кІелью цу машинаци. Цу гІулакхо дика аттача баьккхаб болх, кхычахьа балха вахa йиш йолаш мугъаьаькхан хийта саг.

1963-ча шера болх бе дІайолахийтай томах хьаю автоматически лини. Дешеш бусеи цо чакхйоаха помидораш 150 тонн я. Помидораш хьаалалехьа йолча хана сомий сокаш йоах цу линега. Уж дика а хул.

Къаьстта боккха пайда баьб [illegible] консерваш кийчъю поточни лини віашагІйолларо.

Аьшка банкай цеха слесара Берешкалов Васьле аьшка лакировка яра йолча процесса автоматизаци ярах, дика аттача баьккхар завода халагІа бола болх, кхычахьа балха вахa йиш йолаш мугъаьаьлар 16 болхло. Хьалха дІалхача хана цига болх беш вар 18 — 20 саг, хІанз из болх шин саго бу. Цу гІулакхе цхьан шера пачтахьаяххенна баь пайда масех эзар сом ахча да.

КарагІдьннача дикача хІамах кхоачамбаь Іеш бац завода болхлой. Творчески кхы а дикагІа толамаш дахара низ кхо ца беш къахьегаш ба уж. ХІанз нов. Берешкалов шийх конструкцех аьшка банкашта вогІараш тІадохкара йола станок кийчъеш ва. ХІанзлехьа тха заводе віашагІъелла болх беш я сона сульфитаци ен йола лини. 1963-ча шерага кхаччалца йолча хана чІоагІа халеи, кулгашна бе бензин бар из болх. Араецача продукце дикал леха яр. ХІанз болхлой хьалаш дика тоаденнад, продукце дикал лакха я. Укх шера хьальхай керда механизировании сомий пех. Араеца продукци дукхагІа хилийтара, беш бола болх аттача баккхара, къахьегама хьалаш тоадара керда предложенеш хІанз а тІехьа балха юкъехудьаш ба рационализатораш.

Тха заводе болх беш я Іилманеи технически обществе, ВОИР яха рационализаторски обществе. Деррига технически балхаш кхоачашдераш уж я. Иштта новкъостал ду рационализаторашa. НТО яхача обществе дакъа лоацаш 50 соагІа болхло ва. ТІадоагІача шера кхы а дикагІа толамаш даха дерхІ завода болхлоша техническе прогрессе. Иштта кердалараш балха юкъе а яхуьаш укх шера план 4 — 5 ди хьалха кхоачашъяра хьинар кхолаш тха коллективо.

В. ОКОЛЕЛОВ,
Грозненски консервни завода керттера инженер.

15 ДИ ХЬАЛХА

Дукха за йоацаш шера елан толамца кхоачашъярах рапорт делар Грозненски химически комбината № 131 йолча цеха коллективо. Дикал лакха йолаш да цо араеха полиэтилен. Ноябрь декабрь бетташа араяийца продукци цхьоалагІча сортах я.

Къаьстта дика толамаш даьхад Шутов Бориса кулгалдеча хьалха лотача смено коллективо.

Социалистически къа итогаш йича байнача бетта хьалхара моттиг лаьцхар цо. Цудухьа цуна елар яхчаш хьалхара преми. Укх бетта а дика къахьегаш ба аппаратчикаш, слесараш. ХІанзлехьа 1965-ча шера чотах араяийца полиэтилен бІаьш тоннаш я. Даьхача толамех кхоачам ца беш тІехьаьвна дика болх беш ба аппаратчикаш Гарказенко Анатолий, Барнетько Анатолий, Гвеанз Михаил, слесарь Иванченко Иван, кхыбараш.

Рационализаторски болх а хила лел цу цехе. Цига а хьинаре дакъа лоац Гарказенко Анатолей Иванченко Иванеи. Кикостаншара бензин дІачуахийтара боараи нийсбелга автоматически хургдолаш болх віаштІехьбаргба цар хІанз кийчъь предложени балха юкъейихьача. Цу гІулакхо дика аттача боаккхаргба болх, кІезигагІа Іоузаш хоргда бензин.

ТІайоагІача хана а хьалхара моттиг дІа ца йена дага ба сменa болхлой. Из кхоачамдара хьинар кходац цар.

Н. [illegible].

Латвийски ССР. Вешал долча Чехословакера бІаьш эггара кердагІа йола машинаш автоматаш хьанийцай «Аврора» яхача рижски заводо. Цо предприятега торо хилийтай шера араеца синтетически хьоасах еш йола пазаташ 35 миллион парага кхоачаве. ХІанз дІаоттаеш я «Коно» яхача фирма пазаташ ю 50 автомат. Латвийски монтажникашта уж хьайоалийташ новкъостал ду Зденек Говоркас.

Сурта тІа: «Коно» яхача фирма монтажник Зденек Говорка (аьрдехьа), цунца Іомалуш бола «Аврора» яхача фабрикера мастера гІонча Кара Закиск Эгон Валаги.

С. Данилова сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕРА ПЛАН— ХАНАЛ ХЬАЛХА

Іуйре. «Октябрьнефта» НПУ кхоалагІча бригадацара болхлой гулуш ба шоай бригада цІагІа. Дукха ха ялалехьа беррига технологаш віашагІкхийтар. Цхьа юкъ лаьнача гІолла технологаш багІача цІагІа хьачуввал мехкдаьтта доаккха мастер Лукьянов Иван Алексеевич.

Ше хьачуваьча боккха кхаь бола телеграмма шоай бригадага кхаьча хиларах хоам бу цо. ШагІа сатеи эттар. Цхьаккха саг йист хилац. Дог гІоадьнна Иван Алексеевича Іоеш «Октябрьнефта» НПУ кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша ейта телеграмма. Цу тІа йоаш «Телемеханизировании промысла кхоалагІча бригада коллективе, шера плани социалистически декхарашш ханал хьалха кхоачашдарца даькъала юш оаха, хІахо йодача хана кхы а дикагІа къахьегама толам бакиха ка яйла шун». Итт ди хьалха кхоачашъяй технологашa шера план, планах хьаргІачул совгІа хьадаьккха мехкдаьтта бІаьш тоннаш я. Ер шу ізалехьа кхы а бІаьш тоннаш 1965-ча шера чотах араеца дерхІ оаха.

Дика толам ба тха коллективо баьккхар. Из толам боаккхача бригадe шийх низаца кийчйир итташ геолого-технически мероприятеш. Тха промыслерча скважинех йоккхагІа яраш я оаха лоал ду скважинаш. уж чІоагІа бІарг лакха бехаш я, цхьан юкъа а уж бІарг ца доккхаш йитача мехкдаьтта метта скважина чура хьалдоагІар хий хул. Тампонажни цемент дорнах йоагІачул дукхагІа хулаш моттигаш нийсъдарах бригадe беча балха дукха новкъараш ю.

Хьу ца хилар бахьан долаш Іаьа замалахь болх бертболаш кийчъяьц скважинаш. 90 процент скважинаш яйнаш тувна дезаш я. Кхы а воагІа ца электромоторам тІалатта найдаш тоаль ца хилар. ХІаьа уж кхоачамбоацараш дІа а доахаш техника лакхьеш къахьегаш да тха.

Бригадана доккха новкъостал ду скважинашта лаьттана кІала ремонт еча технологашa. Дика толамаш доахаш я мастера нов. Дроздова кулгалду бригада. Цхьайтта бетта план 123 процент кхоачашъяй цо, хІаьта шера план а хІанзалехьа кхоачашъяй. Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика къахьегарца белгалбаьлия ба операторaш цар гІоенчаш: городской Совета депутат Абуталипов, Н. Сальников, В. Воротников, кхыбараш, коммунистически къахьегама ударникаш Х. Юсупов, В. Велин, В. Дудошкина, кхыбараш.

Цхьан дийнахьа болх йисте а баьвия цІа баха кийчбеннабар лаьттана кІала скважинашта ремонт ю операторaш. Цу хана хоам бир № 76-13 йолча скважинера насос болх во беш я аьнна. Из нийса дІагІоргбола гІулакх сиха віаштІехьдаьккха дезаш дар. Из кхета а дов цаІ сихана массаьарт ваарцагІаьлар насоса болх тоабара. Боах болладиа цига болх беш хилар операторaш. Дика болх бе дІайолаелар станок-качалка. ТІаккха сапаргІата даьнца цІа бахар бригадацара болхлой.

Дика къахьегаш ба бригадацара замерщицаш В. Михайлецкая, З. Чубко. Эггара хьалха цар бІарг кхет скважина беча балха юкъе нийсденнача кхоачамбоацарех, шоай ханнахьа цох хоам бу бригада мастерага. Масала, № 37-14 йолча скважина насос болх ца беш седар, кІезигагІа дар хьадоагІа мехкдаьтта. Сиха цох лаьца хоам бир замерщица З. Чубкос. Цул тІехьагІа дукха ха ялалехьа лаьттана кІала скважинашта ремонт еча операторий бригада кхаьчар цига. Сиха хийцар насос, скважино шийх болх хьалха санна дІаболабир.

Иштта болх а беш, дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагІа коммунистически къахьегама сийлен цІи лехаю тха бригада.

Г. ДОБРОВОЛЬСКИЙ,
«Октябрьнефта» НПУ кхоалагІча бригада оператор.

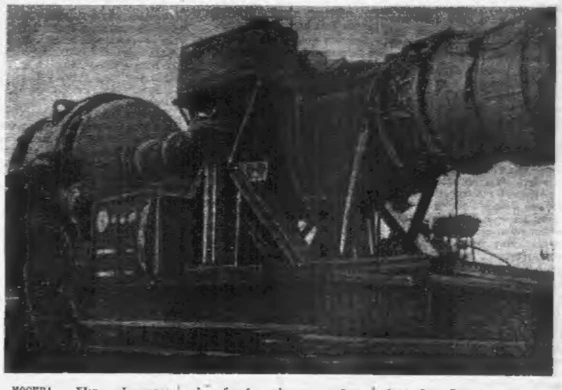

МОСКВА. ХІанз тІеххьарча ханнахьа фета шоашка «ЙоагІа хаь» аьнна аьнначуз тІехьагІа гинача аьшка неттел дІачутехар авиационни турбовинтови двигателаш. Граждански фецарча Флота Іилма - тохкама института нарех хІахо а пайда эцара никъ карабаьб. Къаьнарча АИ-20 яхача турбовинтови двигателех аьча тайп-тайпарча установкех шерра пайда эца йиш я халкъа боахаме. Уж двигателаш лелаерга теплогенераторашта неттел хьажкІаш, боамб, кІоал, кхыйола юртбоахама продукташ йокъаеча.

Машинанакъа тІа гІоала дІахьа хьоча хана вагонашка гІоралеш дола руда, кокс, кхыйола материалаш гІоралчара хьайоастеш йола установкаш е дерхІ уж двигателаш а йолаш.

Мехкдаьтта промышленносте шоаш бахьаь а бурув тохара установкаш кхестаеш йола газотурбинни установкаш. Болх баьннача авиационни турбинех пайда эцар бахьан долаш цар болх беш йоакка ца дикка йІахьаю, лакхъа боахаме дикка рузкъа кходу.

Уж установкаш хІаналехьа а болх беш я хьажкІаш, боамбаш бокъабеча, бурув тоха установкаш кхестаеча.

Сурта тІа: АИ-20 яхача двигателаш лаьрда тІа хьаль энергоагрегат. Из нийчахьа а юхе электростанци йоацача сихха автономи шина дІалхьа йиш йолаш я.

С. Преображенски сурт.
ТАСС фотохроника.

МАШИНАША НОВКЪОСТАЛ ДУ ДОАКЪАР КХОДЕ

Нагахьа санна хьайбашта телаш дола концентрировании доакъар ахьа а эха, тайп-тайпара доакъараш віашагІа а эдаь телаш хилча 15 — 20 процент кІезигагІа дол из. Из иштта доллашехьа а хьайбашта тела ялат 20 процент совгІа ца охьаш тел хІанз укх сахьате, хІаьта деррига а хІана дехкац, аьнна, белковий кхыеи добавкашца ца эдеш а дехк из доакъар.

Юрта боахаме хьайбашта дуадеш дола концентрировании доакъар шерагара шерага алсамдуврга. Цу доакъарах керттера дакъа хьайбашта дуаде кийчделга уж хьайбаш кхоабача йоахамашка віаштІехьлакха лелаш да. Хьайбашта дуадеш дола деррига ялат кхин яьккхан цунах 60 процент тайп-тайпарча кхыча доакъарашца віашагІъодаьи дуаделга Іелашдар — иштта да колхозаштеи совхозаштеи хьалхашка латта декхар. ДІахо йодача хана деррига концентрировании доакъар а кхыча доакъарех а деттаи нара ца дуаде дерхІ.

Из декхар кхоачашдара хьайбаш лелдераша новкъостал ду Іилмахоша. Концентрировании доакъараш хьайбашта дуаде кийчдара хьакъехьара примерни технологически карташ кийчдаьи мехкарча лоархІамегІарча дукхача Іилма-тохкама институтий болхлоша СССР юрта боахама Министерства специалисташа цхьана. Дукхача практически латтарашта жоп луш ха уж.

МалагІа машинаш я, масала, хьайбашта дуадеча ялатах ниж яккхара тахание а пайда эца йиш йола? Фермашка дІаухийт ДКУ яха дробилкаш, ЗМ-30/60 яха вальцени хьараш, дробилках шин смесителахи латтаи йола АКП-1М яха агрегаташ. Цу машинаша новкъостал ду дукхача мавкера доакъар кходе.

Технологически картанта юкъельвай кхы а уоламагІа йола АК-1,2 яхеи АМК-2 яхеи автоматизировании агрегаташ а. Цар шин а йоаккх, віашагІъаьнча доакъара юкъейолхача компонентий боараманта къоастам а бу, уж компоненташ віашагІа а эю. Цу агрегатий конструкцеш йІанзехьа а оттадь аьнна — машинаш техник беш а дІахо тоаеш а я. Иштта тоальй болх беш йолча МУКЗ-35 яхача зІамига габарит йолча комбинировании доакъар кийчдеча универсальни завода конструкци а. Дийнахь-бус 50 тонн комбинировании доакъар кийчде низ кхоач цун.

Шийна эшача комбинировании доакъара боарамга хьежжа, боахамга йиш хургья шийна эггара пайданегІа дола технологически карта харжа. Дийнахь-бус 5 тоннагара 100 тоннага кхоачаш комбинировании доакъар эшаргхьярах лоархІам оттадаь да уж.

Іилмахой предложенешка производства ехаш хиларгеи хьежжа промышленностана заказ лу тайп-тайпара машинаш хьее, аьнна. ХІаьта комбинировании доакъар кийчделга нийса віаштІехьдаккхара боахамашка кийчъю доакъара цехий типови проекташ. Царна эшаш йола оборудовании комплексни дІаухийт. Из хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдаро йиш хулийтаргья эггара дукхагІа кхеи а беш концентрировании доакъарех пайда эца, хьайбашкара йоалаш йола продукци алсамъякха. (ТАСС).

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІо, 24 декабрь 1964 шу.

Муртазалиева Себе цIа дика йоккхаш я Советски районан Кировн цIерахча колхоше. Шерагара шерагa шура яккхара заданеш тIехкхочуш цо. Ухх шера а из гIуллакх дика кхочушдир Себе. ХIинцале а шийна тIачIоагIбинчу хIара IетTагара заданех совгIа 250 килограмм шура яьккхай цо. Ше-шегIа хьахинадац дикагIйолчу доярка толамаш. Себена къахьегам беза хьахинаб из. Доахан детта хь тIаккхача дуккха хьалха балха хьайоагIа Себи. ЛерттIа кхий, доахан цIенду, рационах доагIIачу тайпара морта деррига доакъар хьайбаща доаттадерга хьеш йов. Муртазалиева.

Цхьаболча доярашна ворна доархIам а ца беш дIадехи хьайбашта доакъар. ХIаьта цар из хьуна е кIезига дааргa хьожаш а хилац уж. Себе кхьча тайпара леладу из гIуллакх. Деррига шоашта дIаделла доакъар доахан дайта гIерташ хул из.

Ше дика болх барал совгIа кхьча дояркашта а хьахьегама довзийтина толамаш дахара гIо деш я Себи. Цо пахадлаш хьоначa дояркашта дIайовзийт доахана гIуллакх дарах, шура дукхагIа яккхарах йола шиЙ балха опыт.

Сурта тIа: доярка Муртазалиева Себи.

В. Юнинача сурт.

ХИЙ ДЕХКАР — ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАРА НИКЪ

ДIайийнача хIаманца, хьайбай организмана а санна, 70 — 85 процент хий да, хIаьта 10 процент анна денна а из эшаделча дIайийна хIаманаш йол а тарлу. Цудухьа юртбоахама культураш кхееча хана керттерча дехкарех цаI да дIайийначa хIамашта цахаддаш хий лоаттадар.

Къаьча Гудермесски зоне шера 400 — 450 миллиметр мара йоачан хилац, хIаьта хулаш хилча а эшача хана хилац — наттахьа мара. Цудухьа ниййса а хан-ханнахьа а хий дехкар лакха хьувкъамаш кхедара хьаьдда лоархIам болаш да. Цу гIулакха лаьрхIа 10 эзар гектар долча лаьтта хий дехкаш йоккха ороситтельни система я районе.

Лаьттана тIоадал сопаеш планах 4730 гектара тIа дилла дезаш хинна хий управленерча боахамашка 652 гектара тIа мара диллладац.

Соакхарча опытах, апрель бетта йоачаш ца хулаш йисачен бIаьстан юхье дIайийна культураш тIакхаре товах лаьттанца тIоадал ца хинначен хана гуцадаьлар лаьттанца тIоадал гурахье а дена Iоае соак хилар.

«Гудермесский», «Шалинский», «Южный» яха совхозаш доавув пхьана долаш я. Хьалагь а да цар дукха хIама ца эшаш пхьатарра. «Гудермесский» яхача мхьан совхоза да хиш дехка 4090 гектар лаьтташ. Укх шерара Iа доацаш дехьен да. Юрташкарча къахьегамхоша тIоагIа гIайгIа ю хургдолча хьувкъамий. Цудухьа кхетадеш да хиш дехкача лаьттанца специалистий хьашт хIанад.

Хиш дехка лаьтташ лакха хьувкъамаш кхедара боккха кхоачаш ба. Тlаккха, пайда мишта вц цу кхоачамах боахамаша? Геттара во яц. Хиш ца дехкача участкашкарчул дехкагIа да хьувкъамаш хиш дехкача лаьтташка.

Хиш дехкача лаьтташка хьувкъамаш лоха хилара керттера бахьан да хиш дехкаш йола участкаш терлаьеш ца хилар.

Из гIулакх мишта дувц «Гудермесский» совхоза директора нов. Белашова:

— Хиш дехкара дика мегаш дац тха лаьтташ, тха ерригаш а хIана яц аьнна йолча участкашка кхоачамбалла хий доаллаш да лаьтташ. Нагахьа санна хий диллача, ахка хьатIадалица ма Iанарч латт ихашка.

Цхьабакъда, из бахьан лаха гIертигa мара кхы хIама дац. Вокъонца, хIара шерра-шера хих пайда эцара планаш уттаю совхозе — технологически карта да из. Цу тIа белгалду хий дехкара де мел дезa балхаш, хий дилла деза хьанаш, оносабаш, мел хий хьадеца деза.

Цхьабакхьа, из план цIаккха а кхоачашъеш яц. Из долла хIама каьхата тIа дIаяздьяча тайпара дусаш да, хIаьта хий дуллаш дац.

Дерригаш а лаьрхIача хий дехка даьха нагий харшаш 320 километр дIаьха да совхозе. ХIана лакха йоаркI тIа а аьнна латт уж харшаш.

Инженерий гIирсаш доха а дохаш, юхаметта а ца оттадеш латт.

Мел аьнча а, дуллаш-м да уххаза хий, цхьабакъда, диллац из йокъало хлаташ доадеча дIахтаьчачул тIехьагIа мара-м.

ХIаьта гурахьа дIадийнача хлаташа лерттIа дегI дара тIоадал тоьъац лаьттанца. ХIанз хий диллар мара кхы де дарба дац марна. ХIана мукъагIа цу гIулакха дош хIана дий «Гудермесский» совхозе? Цхьакха бехктохкам ца хеташ леладу долла хIама. Директора приказах хий детта барзI машинар енний, хIана ши бутт гарета ха я цар болх бу, цхьабакъда, хий теха яьннац 65 гектар гарта мара.

Совхоза куллахоща дика хоы, хий деттача установкаех, дукхагIча даькъе, лаьтташ паьра доапача моттигашка а вегетационни хий дуллача хана а мара пайда эца могабеш ца хилар. Лаьттанца тIоадал соцаеш хий дилла низ кхоачаргболаш яц уж.

— Технически гIулакхех хIинчул кхы дикхагIа кхетарг ца хуле, цIаккха а вIаштIехьдаргдац хлатаж хьувкъаде, — йоах Гудермески хиш дехкача хий системай начальника нов. Пиичука.

«Южный» совхозе хIара гектара тIара 13,9 центнер алат даьккхад. хIаьта цар доалахо йолча «Шалинский» совхозо — 20 — 21 центнер гаргга. Цхьабакъда, уж шаьхе а хьоккхам лаха ба. ХIаьта цу боахамий специалисташа мел дукха баьнаш лехе а, уж дерригаш а цхьаккха корта боаццо да. Шинна а совхозо кхоачамхилла техата минеральни удобренеша пайда лургбац лаьтташка хий дехкаш ца хилча. Из деррига а дIадаьлча, хиш дехка технически грамотни болхлой бац совхозашка, хIаьта уж кийчбара гIуллакхага хьожаш саг а вац.

А. ВОЛКОВ.

Шаьла производствени управлене инспектор - организатор.

ДИКА ЧАКХДАККХА АГРОХИМДЕШАР

Грозненски производствени управленерча дукхагIа долча боахамашка занятеш дIайолаяьй юрта боахамерча агротехникан химеи дардаш Iомаеча кружокаша.

ХIара колхозеи совхозеи дукха ба дика болхлой, хIаьта цар опыт Iомадеро колхозахошкеи совхозий болхлошкеи йиш хулийтаргья хьатIадоагIача 1965 шера гуйран ялаташ, хьажкIаш, гидуаргаш, баьца даараш, сом, комсаш кхеера даькъе лакха хьокхамаш даха.

Кружокашка хучa занятешка деша багIараш боьзаргба дакха хьувкъамаш кхедеча хана минеральни органически удобренеех боала пайда, дIайийнача хIамайта аулам дераццех хучa лазарашцен химически къовсам лоаттабара методаш кхетвергья, васар дIадаккхара лелаю керда химически препараташ Iомаергья. Оасара духьала химически способашца къовсам лоаттабарах боала пайда Iалаьмате боккха ба. Из бахьан долаш къахьегама оасарле 40—50-за лакхлу, кулгашца оасар деча ханачул. Кулгашца кIезигагIа къахьега йиш хул ерригача юртбоахама культурашта гIулакх деча хана. Цун уйла е еза колхозхоша, совхозий болхлоша ях ца Iеш, боахамий экономисташа а.

ХIана колхозашкеи совхозашкеи кхашка, семийи коксийи бешамашка къахьегаш болча болхлоех 540 совгIа саг ва дешарь юкъеза. ХIана боахамашка вIашагIъелла 20 совгIа группа я производственерча цар балхаша хьежжа. Боахамий керттерча агрономашеи специалисташеи хьех агрохимдешар.

Болхлой занятеш дика вIаштIехьаьлха лен Грозненски шурий опорно - хьокхьича совхозе. Укхаза хIанаше а 9 занятн яьй, йиъ группе деша ухаш 65 саг ва.

130 совгIа саг дешара вийъезав № 2 йолча баьца даарий-шурий совхоне, «Горячеисточненский» совхозе — 95 саг, «Старо-Юртовский» совхоне — 60 саг. Деррагача боахамашка дешара къаьстта денош оттадаьд. 2—3 сахьата хул занятеш.

№ 3 йолча сомий - баьца даарий совхозе бешамашка болхлой боал беш боахача дIа а гIойя занятеш ю совхоза керттерча агрономо нов. Чернышова сом кхебеча бригадерча болхлошца. Цига цар Iомаю гаьнаш яIара дикагIа йола приемаш. Хоьш да, гаьнаш мийса аьIача бешамаша тешшаме дукха сом луш хилар. Цига Iомаю болхлоша беша гIулакх дара приемаш, гаьнаш Iахар исаргйоацаш кхеяра методаш в.

Баьца дааращ кхедераша Iомаю дикагIа болча звеньеводий лакха хьувкъамаш кхедара опыт. Белгала аьлча, цар Iомаю хIара гектара тIара 565 центнер кабуц, 325 центнер помидораш яьача Анна Степановна Хорошиловий опыт.

Грозненски шурий опорно - хьохама совхоза болхлоша Iомаю хIара гектара тIа 294 центнер шекара свекла кхеньча звеньевая Радуев Зин балха опыт. Цун балхагь а хьожаш Iомаберегба свекла кхееча хана минеральни органически удобренеи тохарах боала пайда. Нов. Радуева звенос свеклай кхай тIа 10 тонн кхоь 4 центнер суперфосфати тессар хIара гектара лоархIаш.

ТолашагIа йола приемаш агрохиме лардаш Iомаро берригача колхозхошка йиш хулийтаргья хьувкъамаш лакха делаш юртбоахама культураш кхее.

Цхьабакъда, агрохимдешара йоагIача тайпара терно ца еш дика боахамаш а хь тха. ХIана дешар вIаштIехьдаккхаза ба «Советская Россия» яхача, Ленина цIерахча, «Новый быт» яхача колхозий специалисташ. Дешара эттара аьттув боламагIа йола ха карард йоалийташ латт.

Агрохимзнанееx кхувш болча хьа колхозхоша, совхозий болхлоша производства резервааш гучайоаь, шоай боахам дIахо дегIабара йоаккхо ю.

Боахамий специалистий дехкар да ца хилча ярйоаца агротехнически агрохимически приемех, юрта боахаме хьалха латтарий опыт Iомадархь йола знанеш совхоза хIара болхлочоа, хIара колхозахочоа яхар а толашагIа йола опыт юртбоахама производствана юкъехьалга вIаштIехьдаккхар я.

Е. ИЗВАРИНА,

Грозненски производствени управлене керттера агроном.

ШУРА ДУКХАГIА ЙОАХАРГЬЯ

Пачхалхашкенга шура йохкара шера план пхьайтта бетта кховчашъяьй тха колхозе хьайбаш лелалераша, цхьа эзар центнер гаргга я оаха хIаналe заданел совгIа яьккха шура.

Из толам баккха вIаштIехьдаьннад тха эттара хьалха оаха опыт йола шоай гIулакх дукха дезаш бола нах балхашка дIахьожабарах. ВIаьрччача шура цIаьккха а болхло хуццалуш моттиг хилаьнар тха.

Дика Iалашду оаха хьайбаш доакъарца. Фермана юххерча участке 150 гектара тIа суданка яха буц дIайийра оаха. Арара эрий тIаьнна баьцаш йоккъала ма йолаеллинге а, 50 гектара тIара судана хьа а хьекха из моша буц тийлар оаха деттача доахана. Цхьарчоа йожаль хинна деннен бийсаннеи луш йола шура юха а хьалхагIа ше хиннача боарамга кховчаш тIакххийтар. Цул тIехьагIа рацнона юкъейихьар оаха моша йолаш хьекха хьажкIаш, концентраташ, барда тIаккхаьа, хьа а оахаш шекара свекла тела, доакъарийла лаьрхIа дIайийна хиина харбазаш тIаувза доладелар тхо. Из бахьан долаш бIаьсташ юхье буц лаккъешачa хана йоахаш хиннaчул кIезигагIа йовцаш шура яхь даьлар тхо деннен бийсаннех.

Цу ханага кхачалехьа, суданка хьекха даьлар тхо. 100 гектарах хIаранена тIерк хикача аьла 25 центнер яьккхар оаха. Из ший ханнахьа хьал а яйца, аргIаш а дьь дIаьоттайир. Уж деррига балхаш дукхагIча даькъе хьайбаш леладерий шоай низашца дяр. Цул тIехьагIа цхьа бутт баьшне хургба аьнна хеттача гIелла башха-дика тов тIаьлар цу участке. Цига дIа а дига, гуйра хьатIакхачалца сийна буц а юкеш доажадеш хилар детта доахан.

Укх шера 40 гектар йолча участка тIа дIайийна люцерна яр тха. Шоазь цу тIа маьгал хьекхача оаха белховн дикачa аьла 300 тонн гаргга яьккхар. Октябри ноябри бетташка кхоалагIа хьекхар оаха люцерна, хIаьта из моша йолаш тийлар доахана.

Iаьсашта хьувкдаш искусственни шура лелаю оаха. ЦIаьарзIача, аьхха укх тIехьарча шин бетта Iаьсашта из лелайра чотах оаха кхойир 4000 килограмм гаргга товарни шура.

КIезига яц тIаьбаххйтабац оаха шу чакхдалалехь тхоай деррига довлаш хан-ханнахьа дахка хьлийтара.

Оаха толамаш дахаре кIезига лоархIаш болаш хилийтар шура дукхагIа яккхар духьа лоаттабу хьовсам коллективе пхьанна а дийнахьа лаьгI ца луш чакхбалар а. Доаржатен скотникаштеи массела а хоь шоашта шоай новкъостакеи селлане шура мел яьккхай а кхойна цар мел яккха еза а. Дукхача доаржаша хьегта а деша кхоачашъяьй шоашта шера шура яккха аьнна ена залачи, хIаьта шу чакхдалелехьа шоай декхараш а дизза кхоачаштергда цар. Цу дикагIа болча доярках ба тха Тангаева Сина, Эльмурзаева Люба, Хунарикова Кати, кхыбараш. Цар хIара кхоабена Iатта лоархIаш 2140—2277 килограмм шура яьккхай.

Я. ХУНАРИКОВ,

Наурски производствени управлена «Красное знамя» яхача колхоза шурий-товарни ферма бригадир.

КЕРТТЕРДАР — КАДРАШ ХАРЖАРИ ДIАНИЙСЪЯРИ

МелагIа гIулакх чакхдаккхара, из доккха дале а, е вIаннига дале а, боккхача лоархIане ба нах, цар знанеш, опыт, кадраш нийса хьахаржари производства керттерча участкашка уж дIаоттаяри. Практико аьхьохх, из лоархIамера дош дика теркалдеча а нах гIулакхашкеи политически кхетамашкеи хьежжа балхаш тIа дIаустабеча моттигашка гIулакхаш дика дела, толамаш доахаш хилар.

Хьаьдача масалашца дIахьокха йиш йолаш да из.

ДоккагIа долча боахамех цаI я «Джалка» совхоз. Соакха из боахам чIоагIа тIехьабисабар, хьайбашкареи лаьттанцареи йоала продукци геттара кIезига яьккхар цо. ХIаьта укх шера хьалха латтача боахамашта тIехьахийнай из. Масала, укх шера 11 бетта дулх лаккхареи пачхьалкхенга дохкареи план 280 процент, алат дохкара план — 310 процент, фуаш дохкара план — 111 процент, шура йохкара — 98 процент кхоачашъяьй совхозе. Из вIаштIехьдаьннад совхоза партийни организацеи дирекцеи кадраш хьахаржара дIанийсъярах чIоагIа теркo аь хиларах. фермашта тIахьожам лоаттабара практически новкъостал дари бахьан долаш.

Дикка эргадьннад гIулакхаш нов. Исмаилов управляющи волча йиъалгIча отделене шурий-товарни ферме. Отделене партбюрос ферма бригадирала вахийта могавир нов. Берсанов. Ше хIатIаваха хьалхарча денношье а дена хIаволалелар из ферма болх вIаштIехьбаьнна. Ферме 1964 шера 18 ноябре кхоачашйир пачхьалкхенга шура йохкара план. ХIанз бутт совгIа ха я фермо планал совгIа хьайбай продукци дIатела. Мишта дика толамаш дахарах совгIата телевизор еннай ферма коллективана.

Дукхача хана дене тIехьадуса дакъа долаш, совхоза дохкий зенаш деш хьадения нов. ТIара оалхазараш леладенга. ТIехьаьоснча участкана кулгалде хьожийнер дика специалист парте член нов. Сусланова. Хоашача хана ерсабаьлар оалхазарий фабрика болх. Укх шера даьхенга дехкад 1388 эзар фуъ. Дукха ха я шера задани кхоачашъяь. Дукха а дукхагIа дола фуаш локкерчо цхьорагIчен сортех дIадигнад.

М. ТАНГИЕВ,

Шаьла производствени управлене керттера зоотехник.

КРИВОЙ РОГ. Украинера йоккхагIа йола гIишло — Северни горнообогатительни комбинат болх бе йолайолийта ха хьатIакхоачаш латт.

Предприяте хьалхарча аргIан низ — шера 6400 тонн аьшка концентрат. Шера «Криворожсельрудстрой» треста гIишлонхоша хьалхь яьккхай руда тоадеш йола 16 секци.

Сурта тIа: комбината керттера корпус. А. Заповий сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬАННА ЭШ НАТО «ДУККХАЧА ОАГIОНИЙ» ЯДЕРНИ НИЗАШ

Тха журнал дешараше Воронежски областерча Острогожски яхача галадерча новкъостица В. К. Шебельниковеи гор. Новосибирскерча И. Ф. Пестельниковеи дех НАТО дукхача оагIоний ядерни низий хьакъехьа дувцинга.

ОАХА КЕПА ТОХ ЦУННА ДОЛА ЖОП

Къилбаседаатлантически агрессивни блока (НАТО) дукхача оагIоний ядерни низаш оалаш йолчух проект — из да коммунизмана духьаларча политике хьаштдоллаш дола хьаькъале драцa хIама а де кийча болча американски вреwщнаи дипломатеи дуккхача шерашка хьайгача къах хьахинар.

Шоьтакъе иттагIа шераш чакхдовлача ханнеи а тIехь НАТО-н «йиъагIа ядерни пачхьалкхе» е еза яхаш йола уйла хьалха яьккхар Европе Къилбаседаатлантически блока герзашцарча низий хьакъехьара главнокомандующи хиннача американски инарала Норстадек цу хана США пачхьалкхеи секретарь хиннача Гертерек. Цхьабакъда, цар проект дукха яханбар. Цунна ший бахьанаш дар. Цхьа-дале, Норстада—Гертера плано НАТО тIема командованена сов дукха полномочеш карадуга лерIар ядерни герзах пайда эцара даькъе; Вашингтоне хастта кхетадир шоаш сов тIехлийлаьга. ШозлагIа - дале, из проект хьаккхайкаль республиканций правительство ше а дукха ца товш дIаьльдар, аргIанара президентски хоржаш долча хала эша а яйша.

ХIаьта а дуккхача оагIоний ядерни низий хьакъехьара идея йицъялийтанзар Вашингтоне. Дий цу гаргга хьалха гучаьлар НАТО цхьаьна йола атомни флот хьаьра хьакъехьара уйла. Из геттара чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар Пентагонеи пачхьалкхеи департаменти кердача кулгалхоша. Цу планa тIа дииза дисар хьаде а цунца дувзадена гIулакхаш цIенлаь хьовстице а, аьнна, лаьрхIа группа вIашагIъеллар. Цу проектана официальна ции карахьачар 1962-ча шера декабрь бетта Багамски гIайренаш тIа США-и Англеи правительствашта керте латтараша юкъерча «Нассау пактана» кулгаш яздьчул тIехьагIа. Цу хана дела дунен пресса оагIой вертйоаважашкара Iойоаллаш яц НАТО дукхача оагIоний ядерни низий (МЯС) проект.

МалагIа да цу предложенеа чудехка практически маIан? Цунах лерIаш да ракетно-ядерни герз а долаш фордаш тIа гIаьрах лелалу 25 кема хьадела, цхьаьнца духьа доахаш из гIулакх къийла а кхухьаш. Къилбаседаатлантически блока юкъебоза массех йекха яикайех вIашагIтеха хила еза цу кемай экипажаш.

ХIанзалехьа а хьадаьх дуккхача къаний команда а йолаш дола хьал-хара «экспериментальни» кема. Из да ракеташ а тIайолаш дола «Рикнетс» яха американски сторожевой кема. Цу тIа гIулакх деш бараш керттерча даькъа американски малхбузенгермански нах ба, цу тIа а боннски эксара лоал дергдолаш дIаленнад ракетни герз. «Вашингтон пост» яхача газете яхачох, цу кемо хьахьокха деза «хIанзарча тIемах яйна команлаш хила торо йолаш хилар».

Цу тайппара, социалистически мехкашта духьала тIом кийчбеш вашингтонски стратегаша хьувзаду аргIанара гIулакх мара, герзий кхоачамашцен антикоммунистически авантюраштех сухан байтара политика керда эвено мара кхы хIама дархIа йиш яц НАТО дукхача оагIоний ядерни низех.

НАТО кулгалхоша дагаккхоба а уж де гIерта а керттера гIулакх да США-неи дукхачa оагIоний ядерни низашца кьула а деш, атомни герз каракхачартахьа керда гIа баккха безаш йолча Малхбузехьарча Германенеи юкъера тIема-политически цхьоагIо чIоагIъелга.

Цунца цхьана дукххача оагIоний ядерни низий проекто тешал ду ерригача натовски стратеге кхы дIако яха йиш йоапаш бухь дIакхийта хилара, цу агрессивни блока шийна чухь ярча вIашадухьаленний шоад бувзабенна хилара.

Яиза гуча да, НАТО дуккхача оагIоний ядерни низий проект — из дунен халкъашта юкъерча ареле холуш а деррагача зIамашта мааэшара а долча гIулакхашта точаш йола хIама я. Из проект чакхъязаро дукха халача хьоргьар дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дIахо а тоадара процесс, керда духьалехаш хьеергьар герз дIадаккхарга болача новкъа. Ший атомни кхоачамех цхьадола дакъе НАТО гIоллтарча цхьоагIонхошка дIадала безам болаш Вашингтон хилара цIенхаштта телхаю. 1961-ча шера ООН-и Генеральни Ассамблея могаль йола атомни герз доаржа ца дара хьакъехьара принцип. Духхьала цудухьа дукхагIа йолча правительствашта чIоагIгIе харцахьа лоархI дукххача оагIоний ядерни герзаш хьадара планаш.

Оппозици гучаьннай Къилбаседаатлантически пактана шийна юкъе а. Тайп-тайпарча хетараш тIа гIолла НАТО-на юкъезоагIача дуккхача мехкашa хоаламболлаш юхатеттах Вашингтона хьовзадаьча гIулакха дакъа довниига. Царех я Франци, Норвеги, Дани. Ноябрь бетта юххе французски премьера Помпиду прессa вийкамашка аьлар: «Вайна йиш я доашта хьалйашка хеттар оттале: цу тайпара проект, цу тайпара дуккхача оагIоний низаш Европа хIалеи еш, цхьадолча кхьча мехкашта провокационни долаш, тIехьара а мийта даьха а вешта даьха а Францена дуьхьала даьха доацалий-теш?».

США цхьабола цхьоагIонхой мекбувлаш ба, проектана раьза ца хилача уж ца балийта гIерташ. цара чIоагIгIа вна лоаттабе безаш я вашингтонски дипломати. «Шекъювнарашца» я эттара хьалха Италии Голландии. Дукххача оагIоний ядерни низаш вIашагIтохара гонахьа чоалхане ловзар леладеш я Англе керда правительство. Цо хIанз а дипломатически маневраш лелаю. Цхьабакъза, дагадоха йиш йолаш да, хоржамаш хилалехьара къовсам латтача хана, харжархошта хетар теркал а деш, лейбористски парти вашингтонски планай духхьала хьахадаш хинна хилар а цунца дакъа ца лаца дош дения из хилар а.

Ше малагIа аьлча, дуккхача оагIоний ядерни низий проекте Вашингтона оагIув хьаллоапаш яр аллха цхьа Бонн мара яц, хIаьта проект ше тIа-тIа дукхагIа США-нея Малхбузехьарча Германенеи юкъерча шин оагIон тIема барта оамалехьа ерзаш йоагIа. Дуккхача оагIоний ядерни низаш вIашагIдехкара а уж лелалара а еш йола керттера расходаш шоашта дIатIаяна, аьнна, цу шин мехка деннача хоно а бакъду из.

Общественность Iехаe а гIерташ, из герз даржара процесс юхатохара тIалерзадь за дукххача оагIоний ядерни герзаш хьалелга, яхь кеп уттаю американски политикаша. Тха безам ба, йоах цар, тхоай партнершта лакха ший тайппарара «атомни бехктохкама иллюзи» яха, хIаьта боккъалдар аьлча, хIана а шоай доалахьа ядерни герз доацаш бола малхбузенеевропейски цхьоагIонхой из герз каракхачара дIатIа ца кхачийта. ХIаьта а, хьагучох, Вашингтона политикаша Iехабераш эттара хьалха шоаш ба. Цу проекте дакъа лоацаш хиларе белгала аттагIа хулийт ядерни герза тIаккхача гIерташ болча малхбузенгермански милитаристий дехкар. Дукххача оагIоний ядерни низаш хьадара планаш хеста а еш «Цайт» яхача малхбузенгермански газето яздорa: «Ийначa къаний командай принципах лаьтта а Iац цу проекта революционни керда. Из латт эттара хьалха ядерни боеголовкаш цхьанарча доаллаьенна юкъе хьачулхийта а уж цхьанарча тIахьежама хIал оттае а Вашингтон кийча хиларах.

Дуккхача шерашкарча опыте хьахьувих, Бонно хьалхашка уттадеча милитаристски, агрессивни гIулакхашта малхбузехьарча пачхалкхенаша ена устунех пайда а ийбеш, цо массаза а тIа-тIа керда дIадехараш хьалхашка уттадеш хилар. Герзий кхоачамаш хьадара даькъе германски милитаристски гIозараша малхбузехьарча пачхалкхенашкара устунаш яьхя моттигаш кIезига яц исторе чу. ХIана деш дар а из да. Малхбузенгермански оборона министра фон Хассела ший хана хозача дешашца мукIарло дир. «Ядерни низий хьакъехьа аьлча, — аьлар цо 1963-ча шера Оттаве НАТО совета сесси чакхъяьннaчул тIехьагIа ше къамаьл деш, — юххьанца цар доакъашхоша США-на нето бокъо яла езаргья ядерни герз тохара. Цхьабакъда, уж низаш тIема реальность а хинна дIаэттачух тIехьагIа йиш хургья вето бокъо дIаэхаро США хьатIайоадае».

Малхбузехьарча Германе реваншистски низаш цу герах къаьстта чIоагIа дагаенд, еш хилар бахьан долаш да, бахьлийна а, харцлийна а, хьаштдолча къакваца ядерни герза дIатIакхачара селла чIоагIа тIакхуьш боннски милитаристаш хилар. 1960-ча шеррехьа а кема йоазон тIа араяьннача йоазаш йолча боннски инаралий меморандума тIа йоахар: «Атомни бомба каракхачалца йолча юкъагIа вIалла дагадоха дезаш дац цун исторически къамани доазонашна Германи юхаметтаоттаелга».

Бонн реваншистски хьаьръяьнна хьувзаро уйла ца йича балийтац НАТО гIоллара цун дукха цхьоагIонхой. Из бахьан долаш да дукхачa оагIоний ядерни низаш хьадара хьакъехьарча американо-малхбузенгермански проектадара гIулакх цар чIоагIIа лораллуш леладар. ХIаьта США кулгалхоех аьлча, хеталуш ба антикоммунизмо бIаргаш доалаьн къора берзабаьи уж болаш санна. Нийсача хьакъьало хьалхадоахар хьыча бесса доллашехьа а, цар хIанз а тIехьа из кхераме гIулакх хьувзаду боннски милитаристашца. 1964-ча шера ноябрь бутт юкъебахача хана Вашингтоне вIашагIкхийтар США-и Малхбузехьарча Германенеи оборонай министраш. Коммюнике тIа белгалдоахар шоайларча тIема сотрудничества программа шеръяра хьакъехьа барт баьб оагIонаша, яхаш. Къаьстта аьлча, вIашагIкхийттача Штаташа ФРГ-ана хьадерзда самолеташта дукхалара системаш я йолаш дола кхоъ эсминецракетоносец, бундесвера дIалургья кхыйола массеха ракетаи система. Алсамдоахаргда шоаш цунна телаш дола кхьдола герзаши кхоачамаша.

Укх тIеххьарча хIиразех Вашингтони Бонни геттара чIоагIа чуйййлай дукхача оагIоний ядерни низий проект чакхйоаккхилга сиддe гIерташ. Цар лерхIачох, ер шу чакх а дала лехьа кулгаш яздь хила деза дукхачa оагIоний ядерни низий устьв, хIаьта хьатIадоагIача шера юххье дIадоладе лерхI ядерни низаш хьалелга. Къаьстта аьлча, цу дешашта хетаь дургья НАТО совета декабрьски сесси а.

Советски Союза кхыдола социалистически мехкаши хоадамболлаш духьада да герзий кхоачамаш шерлара, къаьстта а дукхачa оагIоний ядерни низаш хьадара план чакхъяккха гIертара. «НАТО дукхачa оагIоний ядерни низаш хьадар, — йоах хIанз дукха ха йоалаш ТАСС-о аьнча заявлене тIа,—из ракетно-ядерни тIема кийчоний сфера шеръяр да, из а лаьттарча доалана хIама ца эшаш укх тиъаь шера вIашдухьаленний эттара чоалханера шоа тIа ца боалаш бувзабенна хаттача, шоаш эшаш хьадача тIема реваншелга дагаккхоабе низаш хьайна лелача районе. Шоаш хьувзаду гIулакхаш, цхьанне а кхераме тувсаш йоаца шоай кхерамзле Iалашдьяр духьа леладеш да, яхаш, къайладахьа гIерт США а, ФРГ а, дукхачa оагIоний ядерни низаш хьадара дIатIабаха кийча бола НАТО-ра кхыбараш а. Боккъалдар аьлча цар планаш я дерригача мехкийя халкъийн кхерамзлена кхераме тувсараш».

А. ЕФСТАФЬЕВ.

(КПСС ЦК «Агитатор» яхача журнала 23-ча номер тIара).

СЦЕНА ТIА — САМОДЕЯТЕЛЬНИ АРТИСТАШ

БIаргаш дайнарий Ерригсоюзни Общества дешар-производственни предприятей художественни самодеятельноста республиканески хьажар хилар ухх деношка «Красный молот» завода культура ЦIагIа. Производстве болх а беш дехш а дешаш нах ба сцена тIара бараш. Шоай нукъа ха халкъа искусствана дIалу цар.

Тайп-тайнара, сакъердаме программа яр ВОС-а Грозненски дешар-производственни предприяте коллективо оттаьр. Зрителий дика самукъадаьккхар хоро. Масала, цар къьстта дика аьлар «Сона хьо йицлургьяц» яха Н. Цицкиева йиш, «Гуйрана бийса» — нохчий халкъа илли, гIалгIай а нохчий а бедаме яллеш, иштта кхы а. Белгалбаха беза иллеш дика аьлла вокалисташ Аудава, Татаренко, хIаьта нохчий иллеш дика аьлар Лафишевас, Ибрагимовас, кхычар.

Урус-Мартана ВОС юкъьанцарча организаце программа юкъе дукхагIа дараш халкъа халхараш дар. Масала хова дир Дигаевен Индербиевен «КIантий халхар», «Шин детталгIчун халхар».

Республикански художественни хьажара жюре хьалхара моттиг елар Грозненски дешар-производственни ВОС предприятехора, шолгагIа моттиг — хора къамал группана, кхоалгIа — Ассиновски хора.

Оркестрашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Грозненски ВОС УПП баянистий оркестро.

БIаргаш дайнарий Ерригсоюзни Общества 40 шу дузача денга (апрель 1965 шу) самодеятельноста коллектив кхы а дөккхагIча толамашца цакъа гIоргхидарах теша боэам ба.

А. МИСЛАУРОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР культура министерства методист.

Вераштa лаьрхIа

«Красный молот» завода культура ЦIеа халкъа театра коллективо 4 спектакль гойтаргья дешархошта цар каникулаш йолча деношка. 2500 бера сцени тIа бIаргагургья Островски «Хьуяха пьеса, Михалкова «Сомбреро», Константинова «Дишкен тамаши», Татьяна Габе «Салтен теккхаргш» яха фаьиг.

Завода спорта Дворецо юкхьерча классай дешархошта вердача шера елка хургья, цара дөккха концерт а оттадергдa...

К. ВИННИК.

ЦАР СОГАРГЬЯ КОММУНИЗМА ЦIЕРАШ!

Дешархой производственни бригадай республикански слетера

Оаха хоам баьча тайпара, тхьастлагIча декабре республика пионерий Дворец хьыний тIазаш яр, цига гулбелар республикерча массайолча районий, городий дешархой — производственни бригадай викалаш. ВорхIалгIча республикански традиционни слете венавар вих бIаь совгIа Нохч-ГIалгIайчен дешархо.

Локхаш я оркестр. Сатийна яц, сакъердаме я. Яхье кьнача школашкара, районашкара доттагIий ба вIашагIбетталуш. ХIаране беэам ба ший коллективо даькха толамаш дувца, выставкера экспонатан дIахьокха, лоалахочо даьчунга хьажа. Тахан уккхаза дувца а бIаргаго а дукха да.

Слете дакъа лоацачар хьалъхевал. Президиуме боккхийчарна ийсся хорж дикагIйолча дешархой бригадай викалеш.

Хьахозаш я рапорташ дешача дешархой оазаш. 14450 къона хьахьсгамхо ва Нохч-ГIалгIайчен юрташка дешархой производственни бригадашка къахьегаш. Шоай гIулакх довзаш, юртбоахама мастераш хила кийчлуш ба уж.

58 дешархой производственни бригадех 166 звенох вIошагIа а елла 1964 шера 4000 гектар долча лаьтта 378770 центнер тайп-тайпара юртбоахама культураш кхеньй. Къаьстта дика толам баьккхаб хьажмIаш лелаечар — 2226 гектар хьажкIий хIара гектара тIара 41,4 центнер фуалтьаьха хьажкIаш чуеяй, хIаьта Урус-Мартана, Наьсарен, Сунжонски, Грозненски, Шаьла районий ткъаьх бригада хIара гектара тIара 50—75 центнер кьккхай. Белгалъаьнка дика къахьегаш хиний 1964-ча шера Аргунски, Ассински, Урус-Мартана, Наьсарен-Воззалерa юкъарча, СоагIалчарча, Шаьлерча, Шалажерча бархI шерара дешачe школай хьажкIаш лелаерий бригадаш. Юкъера лаьрхIача пар чукйша хьажкIаш шозза дукхагIа я республика колхозашей совхозашей кхеаьчуа.

Ханналье лаьтти кийчдаь, хьаьндаь, хий дилла, оасар даь республика колхозаштей совхозаштей фуьв лаьрхIа 4490 центнер хьажкIаш, 12870 тонн силосни доакъар, 116245 центнер шекара доаккха свекла, 14413 центнер боьца дааран, иштта итташ бIаьш кхыйолча продукце центнераш дIаеннай.

Дика кхетаду дешархоша Iилманцен практикацен чIоагIа бувзам ца хилча производство сиха дегIайовгIаргйоацилга. Цудухьа хIара шера вIхагIе хул опытнически балхацара бувзам, Iилман болхлоша кулгал а деш ухх шера республика дешархой бригадаша 150 гектара тIа опытни балхаш дир. Боккхача толамца чакхдаьхар уж балхаш Троицкерча, Калиновски, Ассински производственни бригадашен звенощен. Опыто хьакъехкад кьагахьа сапна юртбоахама культураша лерттIа доал дича лаьттан хIара гектара тIара хьажкIаш — 100, гурахьа дуо кIа — 30, дуга — 70, шекар доаккха свекла 900 центнер чуэла йиш йолга.

ХIара шера вIеззагIа хулаш латт кулгашна болх бу дешархой бригадаш, звенош. Республика 56 школера 2650 лакхерча классе дешархо механизаторий говзал карайраеш ва. Массанена а йоазаш, цIи хеза я Аргунски юкъерча школа комплексни механизаце звено. Цига болх беш 17 йоI я. Кулгаша къа па хьегаш дIайийнача 200 гектарах хIара гектара тIара 60 центнер фуалтьаьха хьажкIаш, 150 гектар домча лаьттан хIара гектара тIара 550 центнер моша доакъар чуийцад. Дика къахьийтад Чеpаленскерча, Карабулакерча, Урус-Мартанерча кьовача механизаторашa.

Шоашта тIачIоагIдаьча лаьттан тIа къахьегарах совгIа хьаннаре дикъа лаьнад цар колхозий, совхозий хьункъам чуэпаш, хьатташа, жа лорташ, оалхазараш, Iаьсий кхедеш, иштта кхычаьха а.

Бригадашка къахьегарал совгIа культурно салаIе а хов дешархошта — художественни самодеятельность вIашагIйоал, колхоза къахьегамхошта концерташ уэттаду, радиога ладувгI, телевизора цу гIолла ена передачашка хьеж, беседаш, дискуташ, дешара конференцеш ю, Iоврбу шоай моих, спортана дакъа лоаж.

Иштта дика къахьегаш, сакъердаме бахаш шоаш хилар дар слета хьалхарча дийнахьа дешархой производственни бригадаша даьча рапорта тIа дийцар.

* * *

Масса а шерашке хиннача бессе дIабаьнанзар ухх шера слето шин болх — дакъа лоацаш хиина дешархой ворхI секцена бекьабелар — хьажкIаш, шекара свекла кхеерий, долхан лелаерий, городе производственни бригадаш, иштта кхыйолча а секцешта. Лелкъел тIехьагIа дIаболабир секцеша болх.

ЧIоагIа сакъердаче а пайдане а хилар иштта секцешта баьхьабелар.

ХьажкIаш лелаерий секце дийцар хьажкIаш кхееча дешархошна дакъа толамаш, лолаш дола кхоачамбоацараш. 1961-ча шерацa хийсачa 644 гектар дукхагIа да хьажкIаш дIаюв лаьтта. Лакьбеннаб хьажкIий дIухкъам а — 41,4 центнер, вешта аьлча 1,5 центнер дукхагIа. Къаьстта дика къахьийтад Урус-Мартана района Шалажерча бархI шерарча школа производственни звенос — 15 гектар лаьттан тIа дIайийнача хьажкIех хIара гектара тIара 75 центнер фуалтьаьха хьажкIаш чуийцай.

Боккхача безамца ладийгIар секце гулбешараша Аргунски юкъерча школа бригада бригадира Паранко Валий къамельлага. 350 гектара тIа дIайийна хьажкIаш кулгана къа па хьегаш хьаакхейир — хIара гектара тIара 60 центнер фуалтьаьха хьажкIаш чуийцар. Цхьа центнер хлатага дIаиолар 30 кепиг хилар, хIаьта из хьаакхедара йIаьха ха 72 минут. Из боакха толам бе! Секце дакъа лаьцачар соцаш бир Аргунски юкъерча школа бригада хьасапе болх бе, аьнна.

Цхьабакъда, хIалагIча слете дешархой производственни бригадаша тIаийна декхар кхоачашдаьдац — дуй карттера баьнан да колхозийи совхозийи кулгалхоша дешархошта лерттIа ноакъостал ца дир, теркам ца бар. Шоай бе йиш йоза болх бинзар цхьайолча хьажкIаш лелаеча бригадаша. Масала, Чеpаленски, Ножай-Юрта юкъерча школай бригадаша. Цу гIулакха йоаттIача бесса уйла а хьа тоабе беза цар болх.

Шоай балха дикагIа йола оагIонаш а, дика опыт а, долаш дола кхоачамбоацараш а дийцар вокх секцешка а.

Слета шолгагIча дийнахьа бергаш юха вIашагI а кхийтта секцехан баьча балха итог йир.

— Город Грознерча 35 школе болх беш я дешархой производственни бригадаш. 5080 вIаьнгта сага йоIа я 37 тайп-тайпара говзал карайраеш. Дика промышлении базаш а уха практика дIаяхьа, — дувц Грознерча № 48 йолча школа дешархочо Салангова Галис, уккхаза вIашагIъеллача выставко хьагойт шек маьхера я оаха карайраю токарий, слесарий, радиомонтажникий, хIамии тегарий говзалаш. Къаьстта белгалбаккха беза № 48, 32, 35, 73 юкъерча школай производственни бригадай болх. Даьр дукха да! Цхьабакъда, кхы а дукхагIа да де деыар — оаха, дешархой промышленни производственна бригадашка къахьегарашa дош ду слета гонаха карайраеш теори хIоаргагIа Iомаe, коммунистически къахьегама бригадай резерв аьлла вIераш уха къовсам боаржабе.

Баьха дааран кхедеча хилаза юрбоацаш я опыта участок, — аьлар Нестеровски бархI шерарча школа производственни бригада бригадира Полякова Верас.

Дика чулоацам болаш къамаьл дир слете гулбенараша Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама продукташ кхарея кийчъярея министра вов. Слесарева. ЧIоагIа йоакхо е еза оаш болх беча совхозашка, колхозашка ханнахьа Iаьа доакъара кийчо яра — аьлар из, — дукхагIа дIале деза доакъара лаьрхIа ялаташ. ХIаьта нагахьа санна оаш дехе, оаха ноакъостал дергда шоана механизированни бригадаш вIашагIйохкара.

ЧIоагIа теркам тIабахийта ладийгIар слете хинараша КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара Ф. Е. Титова къамаьлага.

...Дукха дика предложенеш елар цу дийнахьа болх тоабора — из дувцар дешархоша шоаш а цар боккхагIа болча доттагIашa а. Де дезачун а уйла йир — тIаьхьар декхараш — уж кхоачашдаеш делар. ДикагIа йолча производственни бригадашта ВЛКСМ-а Нохч-ГIалгIай обкомен просвещение министерстван байракх, ахчан премеш, кхы совгIаташ делар. Царна я Аргунски № 1 йола, Ассински юкъера, Нестеровски, Гребенской юкъера, Урус-Мартана района Шалажера 8-шера, Старо-Сунженски 8-шерара школай дешархой производственни бригадаш.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

Ртутни выпрямителаш ена Таллински заводе массови хьисаие арахецар дукха производствана юкъейихьай ИВУ-500-5 яхача тIинах йола игнитрон.

Уж йоккхий ртутни выпрямителаш переменни токаца лелачe магистральни электровозашта оттае лаьрхIад. ХьалхагIа арахецаш хиннача выпрямителен болх бара тешамегIа а из. Дикка хувцаваш хиннад игнитрона цхьацадйолча узлашка, иштта дикка хийцай уж хьаера технологи а. Уккхаза вакуумни техника этара хьаьхка юкъедихьад игнитронаш къаьстта йолча электрически пешкашка йIоахьаьнта. Цо торо хилийтад игнитрона корпуса чура вакуум болх беча хала ца йойта а, иштта уж кепа етташ йола ха дикка лоацье а.

Сурта тIа: ИВУ-500-5 яха игнитрон хьаеш а производствана юкъехьош а дакъа лоацаш хиина (аьрдехьара аьттехьа) Владимир Морозови, Виктор Мицкевичи, Зиновий Носпен центральни лабораторе.

З. Нормана сурт.

ТАСС фотохроника.

АЙЗА ДУКХА ЕЗА ЮРТАХОШТА

Урус-Мартана района юртанкарча библиотекаех дикагIъярех цаI лоархIаш я Баматалиева Айза заведующи йола ГIойтIара библиотека. 7150 книжка да цу чу. Ше-шоай отделаш белгал а яьха, тархеш тIа лите художественни, политически, юртбоахамах, медицинах а кхыдола а литература.

Шерра-шера дукхагIа хул библиотеке книжкаш дешараш. Соахка 646 саг хиннача хIанз 784 саг ва библиотеке дIаязвенна. Царна юкъе я 238 нохчий кхалсаг. Кхо-дий шу хьалха алхаврхI нохчий кхалсаг мара яцар библиотекера книжкаш кхухьаш. Царех хIаране а шера пхе-ших книжка мара дешъцар. Ухх шера 38—40 книжка дийша даьккхараш а ба хIанз кхаллнаха юкъе.

Книжкаш деша кхалнах дукхагIа хилари яр духовни эстетически хьашташ лакхдалари хьахиннах Баматалиева Айзас царна юкъе кхетама болх дика бирии. Цо ший бераша виза а кхетий а шоашта дика хара дIалуидаь чIоагIа духха а еза из юртахошта, лоархIа а лоархI. Вай вахарца товш дар а пайдаш дар а дувц Айзас книжкаш дешараштa. Цудухьа кхьметтея боккхий нестий а тIехьа а ба пунша дагабуьлаш, хьоашал долаш.

ЛаьрхIе боагIа библиотеке нохчий нестий Айзас дудацачунга ладувгIа. ЧIоагIа ладувгI цар лоамаш кхалсага вахар бийса санна баьддерзадеш долча Iадатахи шарнIатахи дола бакъдараш цо дувцача хана. Цар кхетаду дIаяхача йирчача замах дисараш хIанз а тIехьа шоашта мел хала а зейна а да.

Цо къаьстта терко а шоай йиIигаш деша ца ухийтача нанохошца беча балхи. Цкъа цу тайпара къамаьл даьчух тIехьагIа Товлаева Жамилата аьлар: «Сай йиIигаге кхы дешийтаргдоацаш яр со из йоккха хиннарг а лаьрхIа, бакъда, хIанз дешар мел эшаш да Iа хьахейта долаш ае школе ухийтаргья яз». ШолагIча дийнахьа деша яхар Жамилата йиIиг. Айза бахьан долаш дешаш я хIанз школе да ухийташ хиина кхы массехк йиIиг а.

Художественни самодеятельносте дакъа лаца тугаш хилац нохчийи гIалгIайи кхалнах. Из ерь долаш хет царна. Бакъда, Баматалиева Айза бахьан долаш ГIойтIарча самодеятельносте дикъа лаца ера нохчий пхийтта кхалсаг. Репетицеш яра ялаш доийлашехьа Урус-Мартане ухх шера хиннача районни хьажарга хьалхара моттиг яьккхар Айзас лоархIамера дакъа лоацача самодеятельни коллективо.

Цул совгIа боккха общественни болх кхоачашбу Айзас. ГIойтIарча юрта Совета депутат а кхалнаькха совета председатель а я из. Беррига яиз дIалу цо ший юртахой вахар тоадара, хоздара.

Кест-кеста дIахьу библиотеке книжкаш дешарий конференцеш, литературни сайренаш. Дика чакхъяьлар Лермонтов ваь 150 шу дизараи Гайдар ваь 60 шу дизарай хетаь йола литературни сайренаш.

П. КУНИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Грузинский ССР. Iаьржача форда йистерча дийхка хьуна юкъе уллача Пицунда яхача курорте хьаеш я пансионат. Уккхаза хьалхьаь дете йойтаргa вIашагIаргьаь ворхI гостиница. Уж хургьа техника этара а тIехьагIарча оборудованеца Iалашьа.

Сурта тIа: дикагIйола гIишлонхо Алексей Гребенщиков цхьан гостиница 13-ча этажа тIарча гIайгIайкка лотар деш воала.

П. Луценко сурт.

ТАСС фотохроника.

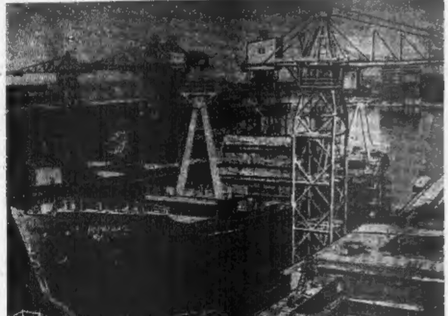

Польски Халкъа Республика. Гданьскера кемаш ду верфи хьу кхухьа кемаши форда тIа гIолла лела чкъаьрий заводаши яра специализацеш ен я. Форда тIа гIолла дика лелаш а цу тIа белх бе аьттув болаш а хиларца дукххача мехкашта дикка могадеш да уж кемаш.

Сурта тIа: Советски Союза заказах Гданьско хьалдеш латта «Вычегдалес» яха хьу кхухьа кема. СССР я польски хьу кхухьа кемаш эггара дукхагIа ийдер.

ЦАФ—АПН сурт.

ДУНЕН ОБЩЕСТВЕННОСТО ДIАДЕХАР

ЛОНДОН, 22 декабрь. (ТАСС). Дунен халкъашта юкъера организаци — ЮАР-е политически гIулакхашта лийца боахкараш мукъабахара тIехьара Дерригдуненa кампаня Къулбехьен-африканеки Республикера расcовн гIулакхаш Iомадеча ООН-а комиссега кхайкар лийцае боахкарашка расистaша леладеча аххача гIулакхех дола хабар хар дукха цIи хезача юристех вIашагIа я елла, цу мехка комисси яхийта аьнна предложени а хуш.

Цу организаце кепа тохийта араьккхача заявлене тIа йоах, нах дIайовзийта дага а ше ЮАР-е политически гIулакхашта лийца нах ла могаргдоацача хьалашка боахкаш хилар хьахьокхаш йола факташ. Цу тайпара заявлене тIа ба ЮАР-е «ПаргIатон Ди» а лоархIаш деддеш дола 26 шона ди цу мехка политически гIулакхашта лийца боахкарашта адамаш мутIахьа дола Дунен халкъашта юкъера ди а лоархIаш дерригача дунен тIа деддара беш бола тIахьехам.

КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 21 декабрь. (ТАСС). Тахан Iуйрийна хиннача заседане Кхерамзлен Совето дIахо дийдар Конгорча гIулакхий хьакъехьара дош.

Чехословаке викало Гвоми аьлар, США-и Бельгии хIалхарйовлапургьаш герзацара интервенци вIашагIйоллар баьхьан долаш дIанз ООН-а штаб-квартире болх беш йолча африкански цхьоагIон Организаце министрий совета резолюце тIа уж бехке еш долча гIулакхашта. Цо Совет тIахьийхар Конгора американо-бельгийски интервенцa, ООН-а Устава а кхерамзлен Советен ООН-а Генеральни Ассамблеи Конгочурча гIулакхашта юкъе гIертилга из хиннйтара хьакъехьарча решенешта а духьалара акт из хиларах тарра, бехке вир.

Судана кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Махджуба шо къамаьл деча хана дIадийхар кхыча мехкашкара беррига наемникаш сов чехка Конгора арабоахилга, цу мехка чурча гIулакхашта юкъе гIертар дуталга, политически гIулакхашта лийца боахкарашта амнести духа. Цу дарда тIа мара къоастадургьац Конго проблема.

Ганай кхыча мехкашцарча гIулакхий министра харцахьа лаьрхIар ший лаьIамерча Африка викалана тийшабоих гучабоккхаш Совете даьча къамаьлех аьь ца хеташ «Iаьржа расизм» я аьнна США викал Стивенсони Бельге кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Спаакн ала гIертар. Кхыча мехкашкара беррига наемникаш Конгора арабоахилгех цу мехка чурча гIулакхашта юкъе гIертар дутилгех Кхерамзлен Совето хIадехарга хьежаш я Африка, аьлар цо.

Къа ца хеташ чуйийтта бомбаш

БРАЗЗАВИЛЬ, 22 декабрь. (ТАСС). Америке хьаьнча самолеташа ухх тIеххьарча хана массехк конголезски городa къахетам боацаш бомбаш чу а йийтта, маьрша нах дукха баьбаьб, йоах Браззавиле бепа теха араьккхача Конго мукъаьнкхара къаман совета коммюнике тIа. Коммюнике тIа белгал ма даккхара, цу пиратски самолеташ тIа хиннараш американски, бельгийски, родезийски летчикаш а хIаьта иштта Чомбеa чулатта кубински контрреволюционераш а ба.

Доазал дехьара

РАСИЗМ БЕХКЕ Ю

НЬЮ-ЙОРК, 22 декабрь. (ТАСС). ООН-а Генеральни Ассамблея Iуйрийнарча пленарни заседане дIахо а юкъара политически дискусси хилар. Эттара хьалха къамаьл даьча Къулбехьен-Африкански Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Мюллера ший тоамашйна къамаьл ший правительства лелаеча апартеида расистски политика бакъъяра хетадир. Из политика харцьеш цу трибуна тIара Африка Азеи къонача паччахьалкхений берригача викалаша, хIаьта иштта социалистически мехкий викалаша а даь хьамаьлаш Къулбехьен Африка чурча гIулакхашта юкъе гIертилга да ала бозам болаш вар из.

Мюллера къамаьл деча хана еррига африкански паччахьалкхений а Азерча дукхагIа долча мехкий а делегацеш заседане залера араьяьлар.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча Цейлона делегацена керте латтача Гуневарденe аьлар, цхьаккха тайпа экономически стратегически хьисапашца бакъде йиш йоацаш дIахо колониальни порядокаш хилийтар. Цо харцахьа лаьрхIар Португален ЮАР-ен колониальни политика. Цейлона делегато тоъал дукха дийцар Къулбехьен Вьетнамера хьал. Цхьаккха а решени хила йиш яц, аьлар цо, нагахьа санна Къулбехьен Вьетнаме баха дукха а дукхагIа бола нах шоай лаIамгеи машарцеи кхача гIертилга тергалдеш из ца хуле. ООН-ера КНР бокъонаш юхаметтаоттаяра тIехьа къамаьл дир Гуневарденe. Цейлона викало белгалдаьккхар торговаш дегIахара даькъе Женевски конференце еша рекомендацеш чакхйоахилга Iалашьате боккхача лоархIаме хилар.

Румыне кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Манеску харцахьа лаьрхIар Конго халкъа духьалара кхыча мехкаша герзаце ю интервенци а Къубa-Малхбоалех Азера, белгала аьлча, Къулбехьен Вьетнамера, кхыча мехкий интервенци а. Цо иштта дIалийхар ООН-ера КНР законни бокъонаш сов чехка юхаметтаоттаелга.

Манеску аьлар, Румыне хьалхагIа а санна хьаллоаш 1957-чеи 1959-чеи шерашка ООН-е дIачуенна, Балканех машарен бартцхьоагIони зона ярах договор оттадаре хьакъехьара ший предложени. Цо аьлар, Советски Союзе тIаена, массане а цIендаь гера дIадаккхара предложени тIаоцар историческа лоархIам болаш хургдар. Манеску хьадиа харцийир дукхача оагIорахьара НАТО ядерни низаш вIашагIтохара план. Цо белгалдаьккхар шина а германски паччахьалкхенца машара договор дийза дарг ца хилар.

Къулбехьен Вьетнамера событеш

НЬЮ-ЙОРК, 22 декабрь. (ТАСС). Кхоххаденнача латт хIанз а Сайгонера гIулакхаш. Кхыча мехкий корреспонденташа деча хоамех, лаккхера къамаьн совет дIаэийцал боккъонца Iаьдал шоай бе деллаи бола «къона инарлаш» шоайла къувса болабеннаб вIахо вертдар малагIа да ялача хеца. «Къоначар» группа лидерех цаI инарал Нгуен Кхань лаьцаа аьлла хабар аралаьнналар городе. Цхьабакъда, из хабар бакъ ца хулаш дисар. Номинально хIанз а Iаьдала керте бисача премьер-министраца Чан Ван Хьюонгацен гражданскии оагIонгахьара паччахьалкхенна керте латтача Фан Кхак Шыуцен сехан переговораш ен вар инарал Кхань. Переговораш еча хана цига вар американски посол инарал Тэйлор. Американски дипломато кхайлакхьеш иттеххи инаралашта ше раьза ца хилар, цо кхьметтел Къулбехьен Вьетнама деш дола ноакъостал сацадайтаргла яе яхаш кхерам а тIатувсар, нагахьа санна цар «юххера а, шоай цIен-юкъе порядок ца оттайе».

ЛОНДОН, 22 декабрь. (ТАСС). Рейтера агентства корреспондента беча хоамах, Сайгоне переговораш хинначул тIехьагIа дукха политически деятелаши опсараши лацна ха оттадир. ХIанале а лаьцав 50 совгIа саг.

ЛадувгIа

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлоашта передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программеи. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 — Концерт. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (эрсий меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Установка кулгалхо» яха очерк (нохчий меттала). 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Хьалхе лелача опыта радиошкола (гIалгIай меттала). 17.15 — «Къонал» яха передача (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — «Политически дешара сете» яха передача (нохчий меттала). 18.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Концерт.

Хьажа

Телевидение: 18.20 — Передачай программа. 18.25 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.35 — «Телазу» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 19.05 — Коммунисташ керттерча участкашка. Беседа (гIалгIай меттала). 19.20 — Киноника бера клуб. 20.20 — Телевизионни кердадараш (эрсий меттала). 20.30 — Бийса дакъьала хийла шун, бераш! 20.35 — Передачай программа. 20.40 — «Капитан» яха художественни фильм. 21.55 — Лоаца метражни фильм.

Город Грозне Чайковске улицагIа, 7 вахача гр-нина Колодяжный Владимир Ивановича суде деннад город Грозне Сельски улицагIа, 20/35 яхаш йола ший сесаг Колодяжная Раиса Абдулаевна йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грознерча Октябрьски района халкъа суде.

Город Грозне, Новая Катаяма яхача поселке, Кировоградски улицагIа, № 25 йолча цIагIа вахача гражданина Лузько Григорий Емельяновича суде деннад город Грозне, Кировоградски улицагIа, № 25 йолча цIагIа яха гражданка Лузько Ольга Мироновна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Старопромысловски района халкъа суде.

Город Грозне, Громова улицагIа, № 67 йолча цIагIа яхача гражданка Яликова Светлана Александровнас суде деннад город Кизляре, Правобережни улицагIа, № 71 йолча цIагIа вахача гражданинагара Сарычев Петр Петровичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда Кизлярски халкъа суде.

Город Грозне, 20-ча участкерча 366 корпусе, № 4 йолча квартире яхача гражданка Фертикова Александра Павловнас суде деннад Коми АССР, Ухтинемски район, станци Ирвель, Воронежски АПХ № 3 вахача гражданинагара Фертиков Павел Ивановичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда Октябрьски района халкъа суде.

Город Грозне, АВЗ, 10-ча цIагIа, № 9 йолча квартире вахача гражданина Белоуров Валентин Александровича суде деннад город Грозне Осипенко улицагIа, № 14 йолча цIагIа яха Забинина Прасковья Петровна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-46-46; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамен, кхыйолч отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-46-46; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцие проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ02350. Заказ № 7447.